

Hoofdstuk 9

Oefeningen gerelateerd aan het opzoeken en sorteren van voorwerpen en het uitwerken van een menselijk spoor

In dit hoofdstuk worden methodieken beschreven die in relatie staan met de volgende oefeningen uit de verschillende programma's:

Het opzoeken en apporteren van kleine voorwerpen (afdeling 1K bij PH1, PH2, objectbewakingshond en certificaat toetsing objectbewakingshond / 2H bij basiscertificaat zoekhonden)

Een groot voorwerp aan de over brengen (afdeling 2B bij PH1 en PH2)

Het surveilleren (Afdeling 2B bij certificaat toetsing objectbewakingshond)

Het opzoeken en verwijzen van een wapen en een breekwerktuig (afdeling 3A bij basiscertificaat zoekhonden)

Het revieren naar een groot voorwerp (afdeling 3B bij PH1, PH2 / 2C bij objectbewakingshond)

Het opzoeken en lokaliseren van een persoon (afdeling 3B bij basiscertificaat zoekhonden)

Het uitwerken van een spoor (afdeling 3C bij basiscertificaat zoekhonden)

Het sorteren van voorwerpen (afdeling 3D bij basiscertificaat zoekhonden)

9.1 Het opzoeken en apporteren van kleine voorwerpen

Deze oefening is een samenvoeging van de gedragselementen ZIT/AF, ZOEKEN, APPORTEREN en het AFGEVEN HET VOORWERP.

Het gedragselementen ZIT en AF is op een andere plaats in dit werkstuk behandeld.

Ik heb al meerdere keren in dit werkstuk aangegeven dat de losse gedragselementen, die samen de oefening vormen, los van elkaar aangeleerd dienen te worden. In dit geval ligt in de regel het grootste probleem bij het ZOEKEN en het APPORTEREN.

Daar het APPORTEREN altijd direct volgt na het ZOEKEN is het logisch de hond eerst het apporteren aan te leren te. Om op zeker te spelen behoort door de hond het apporteren netjes in de praktijk uitgevoerd te worden. Dat wil zeggen niet knagen op de voorwerpen om zodoende het eventueel inslikken of laten vallen van de voorwerpen te voorkomen. En dat de hond met het voorwerp in de bek netjes bij de geleider gaat zitten en vervolgens wacht op het commando om deze af te geven in de handen van de geleider. Daarnaast behoort er een geconditioneerde motivatie bij de hond te zijn om het apporteren op beschreven wijze uit te voeren. Met andere woorden, men behoort er zeker van te zijn dat de hond zal apporteren.

Is het apporteren goed aangeleerd dan pas wordt het gedragelement ZOEKEN ook bij de opbouw van de oefening betrokken.

Opgemerkt dient hier te worden dat het apporteren ook voorkomt bij andere oefeningen uit het programma! Dus een goede opbouw van het apporteren zal op diverse momenten in het programma zijn nut bewijzen.

9.1.1 De bruikbare aanleermethodieken voor het apporteren

Met welke aanleermethode men de hond gaat leren voorwerpen te apporteren is voor een deel afhankelijk van de in hoeverre de hond uit zichzelf voorwerpen wil brengen naar de geleider toe of dit niet van plan is. Daarnaast, zoals altijd, is ook de vaardigheid van de africhter van belang bij de keuze.

De meest toegepaste aanleermethoden voor het aanleren van het apporteren zijn de volgende drie:

1. zuiver dwangapport
2. door van het apporteren een spel te maken of
3. dwangapport en het spel op enige wijze combineren.

Laten we de voor en nadelen van de drie methoden op een rij zetten.

*1. Zuiver dwangapport heeft het voordeel dat de hond aan te leren is snel te apporteren. De betrouwbaarheid dat de hond zodanig zal apporteren op een examen/toetsing is groot. Toch kleven er vaak wat nadelen aan deze methodiek. Er is toch het nodige ervaring, gevoel, kennis en vaak lichaamskracht nodig van de geleider bij het in praktijk brengen van deze methodiek. Anders is het gevaar dat men de hond, zeker een mindere “perfecte” van wezen, onnodig “verzielt” voor de africhting reëel aanwezig.

Daarnaast moet men niet vergeten dat het apporteren gekoppeld zit aan het zoeken van voorwerpen. Indien men met deze methode niet op de juiste wijze de koppeling gaat maken tussen het zoeken en het apporteren, dan kan dwangapport de drift om te willen gaan zoeken naar de voorwerpen in de weg zitten.

*2. De methodiek van het spel kent uiteraard het voordeel dat de hond niet onder druk wordt gezet. Echter een verankering van het gedrag in een technische dwang zal nooit plaatsvinden, met andere woorden, gemotiveerd zal de hond wel wezen maar zal erg “vrij” kunnen blijven in de uitvoering. Vooral na het opnemen van het voorwerp kan de hond de neiging hebben om te willen gaan liggen en/of te gaan knagen en/of uitdagend ten opzichte van de geleider rond te willen lopen. Het zijn op zich allemaal natuurlijke gedragingen met een gewonnen buit, zeker van een meer dominante hond. De praktijk is dan ook vaak dat toch nog enige dwang uitgevoerd gaat worden om een correcte of correcter uitwerking te bewerkstelligen. Dus erg consequent in deze methodiek van 100% spel blijft men vaak niet. Vaak wordt uiteindelijk omgeschakeld naar richting van een vorm van dwangapport omdat men anders toch de kans te groot wordt dat punten op een examen/toetsing verloren zullen gaan.

*3. Het combineren van dwang en het spel. Maar dan is in dit geval het spel in de vorm van buitdriftbevrediging (bijvoorbeeld een bal) aanwezig. Deze buitdriftbevrediging wordt dan gegeven na het correct uitwerken van de oefening. Zoals hiervoor al aangegeven is dit een methodiek waar men vaak eindigt na eerst te zijn begonnen met de methodiek van 100% spel. Menig persoon kiest echter van aanvang af voor het combineren van dwang en balbeloning. De

nadelen van zuivere dwangapport zijn genoemd. Met een goede hond voor de africhting in combinatie met een goede africhter zijn deze nadelen vaak door dit combineren van dwang en buitbevrediging weg te poetsen. Echter dit wegpoetsen zal lang niet iedereen volledig lukken.

Als conclusie zou men na deze opsomming van de drie apporteermethodes kunnen zeggen dat er geen van de drie om wat voor reden dan ook 100% ideaal is. Maar als we de materie theoretisch zouden benaderen hoe zou de ideale opbouw er dan uit moeten zien?

Ideaal zou zijn een opbouw in buitdrift waarbij dan door middel van een doordachte opbouw een perfect apporteedeelte van de oefening goed wordt verankerd. De voordelen zouden zijn: snelheid, geen vermijden, een hond die op basis van motivatie zijn werk perfect verricht in een verankerd gedrag. De methodiek van buitdrift/spel moet dan zodanig uitgevoerd worden dat het een doelgericht leerspel is waarbij men zich strak aan de regels houdt die dan bij de opbouwmethodiek geëist zullen worden. Het mag duidelijk zijn dat men hier dan over een heel ander soort spel spreekt als bij de juist hiervoor behandelde apporteermethodiek in de vorm van een spel, waarbij de hond mede kan bepalen hoe het spel gespeeld wordt. We hebben het nu over een consequente toepassing van door ons doordacht opgestelde regels voor een buitdrift/spel methodiek met een perfect eindresultaat als doel. Aan deze opgestelde regels kan de hond zich dan niet aan onttrekken, echter vermijddgedrag kan niet optreden. Kynethologisch zou men ook kunnen zeggen dat men een operante conditionering (ook wel instrumentele conditionering genoemd) toepast in kleine los van elkaar staande leerfasen. Deze operante conditionering is dan vooral van toepassing voor het door de hond benaderen van de geleider met het gevonden voorwerp. Het zoeken en opnemen van het voorwerp zal grotendeels rusten op de natuurlijke aanwezige buitdrift.

Deze hierboven ideale aanleermethode is in de praktijk te brengen. Voor personen die absoluut tegen elke vorm van een dwangapport zijn het proberen zeker waard. Echter zullen de eisen aan de geleider hoog zijn. "Feeling" voor het vak, kundigheid en geduld zullen van de geleider geëist worden. Daarnaast behoort de geleider een type hond te hebben die meegaand is in deze methodiek, wat echter in vele gevallen het geval zal zijn. Het grootste voordeel van deze methode, ik noem hem vanaf nu maar de methode van motivatie verankering, is dat men op zeer jonge leeftijd ermee kan starten. Dat kan men van een methode met dwangapport niet zeggen. Op jonge leeftijd starten met de motivatie verankering methode en later omschakelen naar dwangapport omdat de hond niet meewerkt, behoort tot de mogelijkheid. Immers, met de methode van motivatie verankering kan men niets "verzieken" aan de zeer jonge hond. Dat de hond niet meewerkt in deze methode van motivatie verankering zal in de regel dan liggen aan het feit dat het een zeer dominante hond is en/of sterk buitbehoudend is. Er zijn ook honden die gewoonweg niet de rust in zich hebben, zonder het afgedwongen is door dwang, een voorwerp netjes vast kunnen blijven houden. Dit type honden eigenen zich dan vaak meer voor de dwangapport methode met beloning in de vorm van buitdriftbevrediging naar een correcte uitvoering van de oefening.

Ik ga in deze uiteenzetting uit van de volgende praktijk situatie. Men wil met de jonge hond op een jonge leeftijd, zeg circa zes maanden oud, beginnen met de opbouw van een apporteer oefening. Zonder gevaar kan men dus dan starten met de methode van motivatie verankering. Mocht de hond in de loop der maanden tonen niet te passen in deze methode dan kan men alsnog overstappen richting dwangapport. Enkele uitgangsprincipes van de methode van motivatie verankering zijn dan zeer goed en zeer zinvol om mee te nemen naar de methode met dwangapport.

Zo ziet men, een ieder kan bij de opbouw van het apporteren in de praktijk instappen in dit

verhaal waar hij/zij het meeste rendement in ziet!

9.1.2 Opbouw door middel van de methode van motivatie verankering

De opbouw van deze methode bestaat uit een aantal fasen.

-Conditioneren op bal + geleider

-De bal vervangen door een specifiek voorwerp dat de hond gaat relateren aan de opbouw van deze oefening. In dit geval zou de keuze bij aanvang van de opbouw het beste kunnen vallen op een dikke rubberen slang of dergelijke van circa 20 centimeter. Een dergelijke slang is zacht in de bek voor de hond, men kan er goed trekspelletjes mee doen tussen hond en geleider. Daar naast is een slang van dergelijke grote later goed te gebruiken om het ZOEKEN mee te introduceren, waarna later stapje voor stapje over zal worden gegaan op kleine metalen voorwerpen.

-Met het gekozen specifiek voorwerp een verankering plaats laten vinden van snelle toenadering van de geleider met het voorwerp op basis van positieve motivatie

-Tevens hierbij ongewenste fouten als knagen, schudden, voorwerp laten vallen etc voor te zijn, dit door onder andere

-De hond met het voorwerp in zijn bek de geleider achterna laten lopen

-De hond "stressvrij" het voorwerp af laten geven

-Langzaam de opbouw gaan afronden richting het laten uitvoeren van een gehele correcte apporteer gedeelte van de oefening

Deze methode rust op de wetenschap dat het toekomen naar de geleider **het** probleem is bij het apporteren. Immers voor het naar het voorwerp toegaan is de hond zeer snel in buitdrift bij te brengen. Voor het brengen naar de geleider toe kunnen we dit niet zeggen! Enige dwang hierbij, al dan niet in combinatie met beloning, geeft altijd enige vermijdgedrag. Daarom is ook één van de pijlers van deze methode van motivatie verankering gebaseerd op het eerst aanleren van het in buitdrift benaderen van de geleider om te gaan apporteren. Het de hond moeten corrigeren op het moment van benaderen van de geleider moet gewoonweg niet nodig zijn/mag nimmer gebeuren. Dit betekent dat het gekozen specifieke voorwerp **nooit** bij de opbouw van het apporteren van de hond weggegooid wordt!! Men voert een leerproces uit waarbij het voorwerp altijd voor de hond en de geleider is, dus altijd tussen de geleider en de hond in! Verder voorziet de methode een opbouw van een gemotiveerd voorzitten voor de geleider en een rustig "stressvrij" gemotiveerd afgeven van het voorwerp. In de praktijk ziet het geheel er als volgt uit.

Allereerst zal een **voorwerp** zodanig **geconditioneerd** moeten worden dat de hond deze graag en snel naar de geleider brengt. Als we het over een zeer jonge hond hebben (circa 3 à 4 maanden) is de vooraan in hoofdstuk 8 ("Appèl gerelateerde oefeningen") beschreven methode van het conditioneren op de geleider, een zeer goede voorbereiding op het apporteren. Immers deze methode leert de hond snel en graag gemotiveerd een voorwerp naar de geleider te brengen. Als deze conditionering op de geleider voor een groot deel is afgerond kan men de methodiek langzaam gaan omschakelen zodat deze meer in het belang komt te staan als voorbereiding voor de apporteeropbouw. Als men de hond daarbij uiteindelijk zo ver kan krijgen om tegen de geleider op te springen om met de geleider een trekspelletje uit te voeren, dan zou het ideaal zijn de hond nu al te leert dat als hij het voorwerp "vol" vasthoudt zonder te verbijten hij het voorwerp mag winnen. Na dit winnen is het zaak dat de hond weer direct tegen je aanspringt om het spel

voort te zetten of dat je met de hond gaat lopen. Over het lopen met de buit zo dadelijk meer. Een hond alleen met het voorwerp te laten spelen of er op te laten knagen is absoluut foutief. Hiermee verkrijgt men geen verdere conditionering op de geleider en leert men de hond tevens de eerste ongewenste gedragingen aan voor de latere apporteer oefening. Immers is de hoofddoelstelling in deze fase de hond zijn aandacht op het trainingsterrein volledig te conditioneren op de geleider en daarnaast een gezamenlijk spel/motivatie object te creëren. Dit spelen is dus heel anders dan de piepers/knotsen etc waarmee de hond thuis mag rondstappen! Gebruik in deze periode nooit het commando "APPORT". Het commando "APPORT" mag men pas daadwerkelijke gebruiken in latere fase van de opbouw in het apporteren. In deze fase kan men het beste een rubberbal of bijtrolletje gebruiken als gezamenlijk spel/motivatie object. Ten eerste omdat nu dus nog het conditioneren op de geleider de hoofdzaak is terwijl we in dit spel het apporteren al in ons achterhoofd hebben. Ten tweede omdat voor een jonge hond bijvoorbeeld een hard metalen voorwerp niet geschikt is om er samen een trekspelletje mee uit te voeren. Ten derde, eventuele foutjes die nu in de apporteeropbouw gemaakt worden, zullen dan niet gekoppeld worden aan een metalen voorwerp. N.B. een metalen voorwerp moet alleen te dienste staan voor een foutloze opbouw en uiteindelijk foutloze uitvoering van de apporteer oefening.

Is de hond nu ouder en brengt de hond snel, graag en gemotiveerd een spel/motivatie object naar de geleider dan kan men starten met de daadwerkelijke opbouw van de apporteer oefening. Nu wordt er ook daadwerkelijk een rubberen slang gebruikt en wordt het spel hiermee volledig gekoppeld aan de regels van de motivatie verankering voor het apporteren.

De bal blijven we bij appèltrainingen gebruiken als buitdrift bevredigingmiddel en om de hond geconditioneerd te houden op de geleider.

We vangen nu aan om de hond te **conditioneren** op de rubberen slang. Om dit te bereiken zetten we de hond aan zoals we dat kennen bij het manwerk m.b.v. een rolletje/zakje. We hebben hierbij hulp nodig van een persoon met kennis van zaken. Of deze persoon zet de hond aan met de slang of, wat me logischer lijkt, de geleider zet de hond aan met de slang en het hulpje houdt de hond vast aan de lijn. Heeft de hond duidelijke grote interesse gekregen in de slang, dan gaan we het gedrag van het benaderen van ons met de slang verankeren. Afhankelijk wat op dat moment de mogelijkheden zijn met de hond, laten we de hond of vasthouden door ons hulpje of geven we de hond het commando "AF/ZIT" en "BLIJF". Het "AF/ZIT" en "BLIJF" mag nooit gepaard gaan met druk tijdens de opbouw van de apporteer oefening. Niets mag immers de motivatie bij het apporteren in de weg staan! We staan nu een meter of twee van de hond met de slang tussen onze handen laag bij de grond. We geven nu het commando "APPORT" en tegelijkertijd hitsen we met wat bewegingen met de slang de hond op en lopen we rustig achteruit. Zie hier als het visuele signaal de slang, het commando "APPORT" is het akoestische signaal. Om vervolgens de hond de slang te laten grijpen. Laat de hond volledig naar de slang komen, met andere woorden ga de slang niet in de bek "steken". Als de hond heeft ingebeten dan volgt het trekspelletje zoals we dat kennen met het balletje/bijtrolletje. Dat wil zeggen, heeft de hond de slang vol vast zonder te verhapen dan mag hij de slang winnen. Gedurende dit spel zorgen we ervoor dat al de vier de poten van de hond op de grond blijven. Wat te doen na het winnen komt zo dadelijk verder in deze methodiekbeschrijving aan de orde. De eisen van het vol, hard en "droog" bijten op de slang worden in de loop van de opbouw hoger gelegd. Wat we nu hier dus doen is het met de slang in de bek **snel** benaderen van de **geleider verankeren** in het commando "APPORT". En dit geschiedt dan met behulp van buitdrift. Daarom benadruk ik opnieuw: gedurende de opbouw nooit de slang van de hond weggooien maar altijd ervoor zorgen dat de slang tussen de geleider

en de hond in bevindt op het moment dat de hond de slang benaderd na het commando "APPORT"! Het commando "APPORT" mag dus niet gekoppeld worden met het zich verwijderen van de geleider!

Het conditioneren van het commando "APPORT" op het benaderen van de geleider met de slang heeft veel tijd nodig. Deze tijdsduur is onder andere afhankelijk van de leeftijd van de hond, trainingsuitwerking, wezen van de hond etc. In de regel kan men zeggen dat een hond 25 tot 30 oefeningen nodig heeft om iets onuitwisbaar in het geheugen te krijgen (om dus een zogenaamde "FORMATIO RETICULARIS" te bewerkstelligen). Voor verankering van het gedrag heeft de hond 60 tot 70 oefeningen nodig. Deze vuistregel geeft dus, bij een dagelijkse korte oefening, een verankering na 2 maanden. Houdt men zich niet aan de tijd die nodig is voor verankering dan heeft het toepassen van de methodiek geen zin. Het maakt nu eenmaal deel uit van de methodiek en houdt men zich niet aan deze regel dan kan men stellen dat men zonder doordachte methodiek iets voor elkaar wil krijgen. Dit kan alleen maar teleurstellend aflopen.

Met het verankeren van het gedrag bij het commando "APPORT" hebben we de situatie waarbij de hond de slang heeft mogen winnen. Op dat moment komt weer een regel om de hoek kijken dat deel uit maakt van het doelgerichte leerspel waaraan men zich absoluut moet houden. Deze regel luidt dat op het moment dat de hond de slang heeft gewonnen mag men absoluut niet overgaan tot het afnemen van de slang. Immers het naderen van de geleider met de slang in de bek mag niet gekoppeld worden aan het daarna af moeten geven van de slang. Dit zou alleen maar de motivatie blokkeren om met het blok snel de geleider te benaderen! Sterker nog, het zou voor de hond een reden kunnen worden om met de slang er vandoor te gaan. Daarom wordt na het **winnen** van de slang het spel voortgezet in de vorm van het **rondlopen** met de slang. Hierbij wordt dan de hond aan een korte lijn meegevoerd en belonend toegesproken. De hond behoort zich tijdens het lopen winnaar te voelen van het buitspelletje. Het moet dus voor de hond een ereronde zijn. Het mag echter niet zo zijn dat de hond de gedachte krijgt dat bij het lopen men hem achterna loopt, met hierbij als mogelijke doelstelling het blok af te willen nemen! Als teamleider lopen we van de hond vandaan en behoort de hond ons te volgen met de slang in zijn bek. Zouden we de hond achterna lopen of ons door hem voort laten trekken, dan geven we de hond ruimte om te kunnen imponeren. Dit imponeren kan de oorzaak zijn dat de hond zelfstandig het spel met de slang gaat bepalen en dus gaat domineren. En het domineren in dit spel kan de grondoorzaak worden van het knagen op de slang. Bij het de hond laten lopen met het blok in zijn bek moet men in de loop van de trainingen enkele variaties in gaan bouwen. Zo kan men beginnen met wat tempowisselingen tijdens het lopen, even stil gaan staan om vervolgens weer te gaan lopen etc. Dit alles dus met de slang in zijn bek. Voorwaarde hierbij is uiteraard wel dat de hond al geleerd was, zonder de slang in de bek dus, deze hindernissen vreugdevol te nemen. Het lopen en springen, moet met zich mee gaan brengen dat de hond gemotiveerd wordt de slang langer en rustig vast te houden.

Het lopen is tevens de voorbereiding voor het moment dat de hond **stressvrij** de slang moet **afgeven**. De voorbereiding hierop is onder het lopen de hond een keer aanhalen en even halt houden. Onder geen beding mag de hond het langzamer gaan lopen, halt houden of het aanhalen gaan koppelen met het moeten afgeven van de slang. Ideaal is het als men kan halt houden en de hond aanhalen waarbij de hond dan rustig met de slang in zijn bek blijft staan. Dezelfde situatie kennen we bij het manwerk na het winnen van de mouw (zie het hoofdstuk "Oefeningen gerelateerd aan de inzet van een pakwerker"). Er kunnen echter heel wat trainingen overheen gaan voordat men deze ideale situatie kan bewerkstelligen. Dit is de

reden waarom ik nu vier mogelijke "afneem"-methode van het blok zal beschrijven. De keuze van de methode die men maakt voor het afnemen van de slang zal dus afhankelijk zijn wat op dat bewuste moment de meest gunstige is. Een goede voorbereiding en timing zijn hierbij uitermate belangrijk. Vergeet niet, het trainingstechnisch correct afnemen van de slang is een van de belangrijkste zaken bij deze apportemethodiek. Voer men dit foutief uit dan zal hiermee de doelstelling van de methodiek een onhaalbaar iets worden!

Het afgeven van de buit moet voor de hond een positieve ervaring worden en zeker niet leiden tot grote frustraties bij de hond. Ik zal vier bekende afgeefmethode beschrijven. De keuze van de methode die men toe wil gaan passen behoort dus de meest ideale te zijn op het betreffende moment.

1)Van Helmut Raiser komt het "los en drift". Bij deze methode moet de hond de buit lossen op commando om vervolgens binnen een seconde de hond weer in drift wordt gebracht d.m.v. het ophitsen met de buit. Het goede van de methode berust op het feit dat de belevenis van het in drift komen vele malen sterker is dan de eventuele frustratie van het moeten lossen van de buit.

2)Van Jaki Horst komt het "lossen door het in rust komen". De in drift gebrachte hond maakt buit en komt tot rust. Dit tot rust komen is dan het gevolg van de ontspanning die ingebouwd is door middel van rustig aanhalen, toespreken etc. Door de hond "AF" te laten gaan met de buit kan men vaak deze ontspanning ook bewerkstelligen. Komt de hond tot rust, m.a.w. zakt de drift weg, dan lost de hond vaak de buit uit zichzelf. Zo niet, dan laten we de hond, nu laag of niet meer in drift, de buit op commando lossen. Na het lossen blijft de rust, d.w.z. men houdt de hond nog enige tijd uit drift en we gaan niet de drift snel aanwakkeren door de buit snel van de hond vandaan te nemen.

De laatste twee methode die ik ga beschrijven vind ik minder om toe te gaan passen maar voor de volledigheid vermeld ik ze

3)Van Motz komt "lossen als gevolg van afleiding". Hierbij wordt, nadat de hond enigszins tot rust is gebracht, d.m.v. een tweede buit die de geleider in zijn hand heeft de hond in de verleiding gebracht de buit uit zichzelf of op commando te lossen. Dit lossen is uiteraard stressvrij doordat er drift is na de tweede buit. We hebben dit principe al gezien bij "de hond conditioneren op de geleider" zoals al beschreven in het begin van dit hoofdstuk. Nu vind ik juist het feit dat de hond mogelijk de slang laat vallen zonder commando het grote nadeel van deze methode. Het kan het belang schaden dat de hond moet leren de slang lang en rustig vast te houden.

4)De vierde methode is "lossen door te verrassen". Bij deze methode wacht de geleider het moment af dat de hond de slang even iets minder hard vast heeft en dan hem verrast door deze snel uit de bek te trekken. De zwakte in deze methode zit hem natuurlijk dat de hond zich op een bepaald moment niet meer laat verrassen en men een averechts effect kan bewerkstelligen!

Voor welke "LOS"-methode men ook kiest, het moet uiteindelijk zo zijn dat de hond het lossen zodanig ervaart als een positieve handeling. Met andere woorden, de hond moet gemotiveerd zijn om te lossen. Vooral als de hond weet dat het lossen weer drift zal brengen zal het moeten lossen eerder voor de hond een vrijwillig afgeven worden!

De volgende uitbouw van deze trainingsmethodiek ziet er als volgt uit. In plaats van de slang laag bij de grond tussen onze handen te houden gaan we de slang nu voor onze voeten op de grond leggen. Het wegleggen van de slang doen we langzaam voor de ogen van de hond en we proberen

hierbij zoveel mogelijk positieve spanning bij de hond op te bouwen. De afstand tussen ons en de hond gaan we gedurende de verschillende trainingdagen langzaam vergroten. Op commando behoort de hond steeds de slang op te nemen wat voor onze voeten ligt, waarna we ons in achterwaartse beweging zetten en de hond ons achterna laten komen om vervolgens na een paar meter achteruit te zijn gegaan de slang aan de uiteinden vast te pakken. Nu volgt de afwerking van de oefening met het trekspelletje, het laten winnen, het lopen en het afnemen van de slang zoals hiervoor beschreven. De verdere uitbouw voor wat betreft het op laten nemen van de slang mag duidelijk zijn. Echter moeten hier een aantal gouden spelregels gehanteerd worden om een goede opbouw overeind te houden.

-We gaan nog steeds nimmer de slang van ons vandaan gooien terwijl de hond naast ons bevindt. Met andere woorden, de richting van de hond naar de slang toe blijft altijd tevens de richting naar ons toe!

-De afstand die we van de slang nemen dat we voor ons op de grond hebben gelegd mogen we af en toe wat groter maken. Echter moet zo zijn dat in de meeste gevallen dat we de oefening uitvoeren de slang niet meer dan op een halve meter voor onze voeten ligt.

-Dat we de hond ons laten benaderen of dat we de hond aanhalen mag in de ogen van de hond niet het teken worden dat we hem de slang willen gaan afnemen. Het afnemen van de slang op zich moet stressvrij blijven geschieden.

-Ga variëren met slangen die men gebruikt bij de oefeningen. Gebruik zware, lichte, grote, kleine slangen en slangen met een metalen pijp er doorheen door elkaar.

-Komen er fouten tijdens de trainingen naar voren doe dan op tijd enkele stappen terug in de opbouw.

Is de opbouw gedurende de trainingen goed verlopen dan naderen de **laatste stappen** van het aanleren van het apporteren.

Het voorzitten en afgeven leren we de hond met een aantal tussenfasen. De eerste tussenfase is dat we de hond naast ons laten zitten en de slang op bekende wijze laten afgeven. De volgende fase is dat we de hond naast ons laten zitten, wij zelf voor onze hond gaan staan en de slang laten afgeven. Vervolgens leren we de hond na het lopen direct voor ons te gaan zitten om vervolgens de slang af te laten geven. Deze tussenfasen dienen alleen maar om het geheel zo stressvrij mogelijk op te bouwen.

Een van de laatste zaken die we er in gaan brengen is de hond te leren de slang op te nemen om vervolgens om te draaien en naar ons toe te begeven. Om te testen of de hond doet kunnen we de hond op de bekende wijze op commando "APPORT" naar ons toe laten komen terwijl we de slang tussen onze handen hebben. Is de hond enkele meters van ons verwijderd dan gooien we de slang door onze benen een meter achter ons. Heeft de hond de slang opgenomen en draait hij zich om dan volgt de bekende afwerking met trekken aan de slang, winnen, lopen en afgeven. Gaat dit enkele keren goed dan kunnen we in plaats van de slang door onze benen te gooien, deze al voor het commando achter ons leggen. De denkwijze van de verdere opbouw van deze apporteer methode mag duidelijk zijn.

Hebben we bovenstaande opbouw succesvol uitgevoerd dan is het apporteren volgens de voorgeschreven regels geen probleem meer. Echter de laatste regel die we moeten onthouden bij deze apporteer methode is de volgende. Al is men zo ver dat de hond perfect een apporteer oefening uitvoert op een examen/wedstrijden, voer deze oefening niet constant op dergelijke wijze uit op trainingen. Herhaal gedurende de trainingen elementen van beschreven opbouw minstens net zo vaak als dat men de oefening volgens de examen/wedstrijden regels uitvoert!

De koppeling van het ZOEKEN, het vinden van het voorwerp en het APPORTEREN van het voorwerp wordt verderop in dit hoofdstuk behandeld. Wordt vervolgd dus.

9.1.3 Opbouw van het apporteren met gebruikmaking van dwangapport

De hiervoor beschreven aanleermethode in hoofdstuk 9.1.2, het toepassen van motivatie verankering, is op zich een zeer sympathieke methode om mee te starten. Hoewel men niet te snel moet opgeven als de aanleermethode moeizaam verloopt, kan achteraf toch blijken dat deze aanleermethode zich minder leent voor het type hond waarmee men traint. Want wil de hond absoluut niet meelopen, blijft hij intensief knagen en degelijke, kortom wil hij absoluut niet meewerken aan een goede opbouw met de aanleermethodiek van motivatie verankering, dan is het overgaan tot de methodiek met dwangapport een betere optie. Daarnaast vinden vele africhters de methodiek van motivatie verankering te omslachtig of onnodig voorzichtig. Het is allemaal een kwestie van overwegingen en keuzes maken voor welke wegen men kiest in de africhting! Waarbij ieder zijn keuze gerespecteerd dient te worden!

De dwang bij het dwangapport houdt in dat de hond een aantal zaken wordt duidelijk gemaakt zonder dat daar maar enige concessie tegen over de hond gemaakt wordt. Deze zaken zijn:

- Dat "APPORT" betekent bij de opbouw van de oefening de rubberen slang snel aannemen uit de hand of snel opnemen van de grond. Later geldt deze regel dus voor elk voorwerp waarvoor de hond de opdracht heeft gekregen deze te apporteren.
- Het aangenomen of opgenomen slang stevig vast te houden zonder te knagen.
- Het laten vallen van de slang zeer negatief voor hem is.
- Alleen de slang op commando "LOS" mag afgeven in de handen van de geleider.
- Het niet voldoen aan bovenstaande "spelregels" alleen maar een negatieve bekrachtiger met zich mee zal brengen.... dus pijn.
- Correct gedrag een positieve bekrachtiger zal brengen zoals bijvoorbeeld een bal, een brokje of een andere vorm van ontlading/bevrediging voor de hond.

De opbouw van een dwangapport methoden kan er als volgt uitzien.

De hond heeft een halsketting om (indien mogelijk een prikhalsketting) en hieraan is een lijn bevestigd van enkele meters. Gedurende de opbouw van het apporteren behoort de hond zo uitgerust te zijn. Belangrijk is dat de hond bij enig actief vermijdinggedrag hiervoor gecorrigeerd kan worden. De hond moet weten dat hij aan de oefening niet kan ontkomen.

Eerst kan men drift ten opzichte van de slang creëren. Hond tegen je op laten springen naar de slang, de slang weggooiën met hond aan lijn er achter aan gaan maar hond net niet bij de slang laten komen en op dat moment de slang nog eens wegtrappen..... buitdrift richting de slang dus. Echter overdrijf niet hiermee, te veel drift maakt de hond minder leerbaar. Het gaat er slechts om dat de hond in eerste instantie de slang gelijk wil aannemen. Echter bij het eerste keer in ontvangst nemen van het de slang leert de hond gelijk de eerste spelregel kennen. De hond wordt namelijk vanaf het begin al geleerd dat met de slang in de bek hij netjes moet blijven zitten en niet mag knagen,anders is pijn het gevolg.

Sommige vinden deze fase van de opbouw het prettigst op te bouwen met de hond zittend op een stevige niet gladde tafel of dergelijke. Men werkt dan zelf rechtop met de hond en de hond is automatisch beperkter gemaakt in zijn beweging. Andere zullen liever gewoon met de hond op de

grond werken. Ieder zijn voorkeur. Ik ga er even vanuit dat men werkt met de hond gewoon op de grond, maar feitelijk zit er geen verschil in de opbouw.

De praktijkuitvoering. De hond is dus gretig op de slang gemaakt. Echter nogmaals, de hond mag niet zo hoog in drift zijn gebracht, dat men bij de hond niet meer door komt en niet meer tot rust te brengen is! Men laat de hond voorzitten en houdt de slang met één hand bij het uiteinde vast en wel vlak voor de bek van de hond. Men geeft nu het commando “**APPORT**”. Zie hier als het visuele signaal de slang, het commando “**APPORT**” is het akoestische signaal. Hierbij is het belangrijk dat de hond echt wacht op het commando voordat hij de slang aanneemt. De hond zal ongetwijfeld de slang nu nog graag **aannemen**. Later zal dat mogelijk anders zijn en zal dan in dat geval afgedwongen moeten worden. Na het aannemen van de slang moet men met één hand de lijn heel kort houden en tegelijkertijd moet deze zelfde hand onder de bek van de hond zijn. De lijn moet zo kort zijn dat de hond niet van je knieën vandaan kan. De andere hand legt men boven op zijn bek en men staat een beetje door de knieën gezakt. De kunst is nu om de hond tot rust te brengen, dat wil zeggen dat de hond **rustig** voor de geleider zit de slang vast heeft en **niet knaagt**. Op het moment dat de hond dit gedrag toont behoort de spanning van de lijn voor het grootste deel weg te vallen. Deze situatie hoeft de hond in eerste instantie maar heel even vol te houden (2 sec), later bouwt men deze tijd verder uit. Gaat de hond ook maar enigszins op het moment dat men de spanning van de lijn laat wegvallen dan trekt men de lijn direct weer aan. Wat men absoluut moet voorkomen is dat de hond de slang uit zijn bek kan laten vallen. Zit de hond heel even rustig met de slang zonder te knagen dan laat men de hond op commando het de slang lossen terwijl men tenminste één uiteinde van de slang vast heeft. Belangrijk hierbij is dat de hond zijn bek terugtrekt van het blok en dat het dus niet zo is dat men de slang uit de bek van de hond neemt. Uiteraard is het commando “**LOS**” al geleerd bij bijvoorbeeld het spel met de bal. Let wel, het brengen van de slang naar de geleider is in deze begin fase totaal niet aan de orde! Dat komt pas aan de orde als de hond de slang op commando aanneemt, netjes voor de geleider blijft zitten met de slang in de bek zonder te knagen en hierbij geen enkele inwerking met de lijn of wat dan ook meer nodig heeft. Elke keer als men de slang van de hond aanneemt na het commando “**LOS**” geeft men vliegensvlug de hond zijn **bal/brokje** (of voor welke “ontspanning” dan ook men voor de hond heeft gekozen). Bij het afgeven van de slang wordt de hond geleerd dat dit alleen op commando mag geschieden. Elke intentie tot eigen initiatief hierin moet voor de hond een negatieve bekrachtiger brengen.

Ik wijs er opnieuw op, de hond wordt dus gedurende de gehele opbouw van het apporteren geleerd hoe een negatieve bekrachtiger (pijn) voor te kunnen zijn en hem correct gedrag een positieve bekrachtiger (bal) doet toekomen.

Gaat deze eerste fase goed dan kan men een stapje verder gaan. De hulp van de handen op de bek wordt dan afgebouwd, de lijn moet kunnen doorhangen en de geleider staat rechtop, zonder de hond van zijn positie gaat en gaat knagen op de slang. Dit is de basis die perfect moet zijn voordat men verder kan in de opbouw.

Gaat het voorzitten perfect en houd de hond dit circa 5 seconden vol dan kan men beginnen met de eerste stappen van het **brengen**. Dit gaat zo. De hond zit perfect voor. De geleider geeft een commando **APPORT** de hond neemt de slang aan en men doet dan een paar kleine stapjes achteruit. Eerste instantie is een halve meter genoeg. Men kan gebruik maken van de hulp van de lijn en eventueel van de handen en de doorgezakte lichaamshouding om weer de gewenste situatie te bewerkstelligen. Mocht de hond **de slang** laten **vallen** dan volgt er een **negatieve bekrachtiging** totdat de hond de slang weer opneemt.

De voorbereiding tot het aannemen van de slang en het uiteindelijk geven van de bal blijft

identiek als hiervoor beschreven.

De afstand dat men naar achteren gaat bouwt men steeds uit.

Het aannemen van het **de slang** uit de hand gaat men uitbouwen richting **grond**. Dat wil zeggen, dat de slang steeds lager bij de grond door de hond aangenomen moet worden totdat uiteindelijk de hond de slang dat voor hem op de grond ligt op commando opneemt en voorkomt zitten. Voor het van “uit de hand “ naar “van de grond” behoort men veel tijd uit te trekken en niet met grote sprongen voortgang willen boeken. De honden hebben in de regel veel moeite met deze overgang en we moeten deze zaak dus rustig opbouwen. Dus, vooral niet te forceren.

Bovenstaande oefeningen moet men een lange tijd volhouden. Het moet absoluut in het gedrag van de hond verankert zijn wat de regels van onze dwangapport methodiek voor hem inhouden. Het geheim van deze methodiek is dus ook Timing en Dosering. Timing wanneer de lijn moet worden aangetrokken (bij niet de slang willen pakken/knagen etc) en Timing wanneer de spanning direct van de lijn behoort weg te vallen (de slang zit in de bek zonder te knagen etc). De Timing van het geven van de bal dient eveneens perfect te zijn. De Dosering van de negatieve bekrachtiger moet precies afgestemd te zijn voor het type hond waar men mee werkt. Het is zeer belangrijk bij deze methodiek dat men de hond snel duidelijk wordt gemaakt hoe hij een negatieve bekrachtiging kan voor zijn of weg kan laten vloeien. Daar komt het gevoel van de geleider om de hoek kijken. Er is een groot verschil tussen van het niet willen uitvoeren of het niet begrijpen van de oefening. Begrijp de hond de oefening niet en wordt toch veel pijn toegediend heeft men te maken met dierenmishandeling!

Zijn de regels van het dwangapport de hond absoluut duidelijk en houdt hij zich hieraan dan kan men de positieve elementen van eerste beschreven methodiek van motivatie verankering gaan gebruiken. De regels van “PIJN” bij het gaan knagen, het laten vallen van de slang etc blijven echter altijd van kracht. Ook de wijze van afnemen van de slang houden we er in. Gedurende de opbouw wordt dus nooit de slang van je vandaan gegooid als de hond naast bevindt. We gaan trekken aan de slang nadat de hond bij je is gekomen en laten de hond weer laten winnen. We gaan lopen met de hond terwijl hij de slang in zijn bek heeft.

Stilaan wordt het in de opbouw ook tijd voorwerpen te gaan gebruiken van andere materialen. En gezien de doelstelling van de oefening moet men hier denken aan materialen als koper, ijzer, aluminium etc. Desnoods kan men als overgangsfase stukken rubber over een metalen pijp trekken, zodat men voorwerpen krijgt van ten dele metaal, ten dele rubber. De voorwerpen die verder in de opbouw worden gebruikt bij het aanleren van het ZOEKEN, zullen in eerste instantie steeds ongeveer van dezelfde grote hebben als van de rubberen slang waarmee we de opbouw van het APPORTEREN begonnen. Waarom dit zo moet zijn gaan we lezen in het in volgende hoofdstuk. Echter kunnen we in deze fase van de opbouw de hond al aanleren ook kleine voorwerpjes correct, dus zonder knagen en dergelijke, op te nemen. Daarom wordt in deze fase van de oefeningen naast de grote ook steeds kleinere voorwerpen gebruikt. Uiteindelijk behoort de hond dan ook bijvoorbeeld een kleine bos sleutels, een sleutel of een huls van een patroon correct op te nemen en te apporteren. Bij dit soort kleine voorwerpen moet men de hond aanleren deze aan te nemen tussen je vingers vandaan met behulp van zijn voortanden. Eventueel schuift men in eerste instantie, met het commando APPORT, het kleine voorwerp tussen de voortanden van de hond. Het wil nog al eens gebeuren dat de hond een dergelijk klein voorwerp inslikt. Om dit te voorkomen kan men gedurende de opbouw een touwtje aan het kleine voorwerp bevestigen. Dit touwtje geeft tevens de mogelijkheid wat spanning op het voorwerp te zetten, zodat de hond

leert het voorwerp met zijn voortanden stevig vast te houden. Want het eventueel losschieten van het voorwerp tussen zijn voortanden vandaan, heeft hier uiteraard weer het gevolg van een **negatieve bekrachtiging** voor de hond tot het moment het voorwerp weer correct tussen zijn voortanden zit. Goede TIMING en DOSERING met veel GEVOEL voor het africhtingsvak van de geleider zijn hierbij een vereiste!

Komt men in het stadium dat de hond ook de kleinere voorwerpjes op moet gaan nemen van de grond, plaats deze dan zodanig in de grond dat de hond deze gemakkelijk correct kan opnemen met zijn voortanden. Op deze wijze is de hond goed te conditioneren in het gewenste gedrag. Het touwtje houden we nog aan het voorwerp, dat bij het in de grondsteken van het voorwerp onder het voorwerp wordt gestopt, om zodoende er weer op hiervoor beschreven wijze gebruik van te kunnen maken.

Hiermee is een einde gekomen aan de uiteenzetting over de methodieken van het aanleren van het apporteren. Ik wil echter hier nog een zaak belichten. Een hond zal in de regel nooit sneller met voorwerp in zijn bek terugkomen naar de geleider, dan de snelheid waarmee hij dit doet bij het HIER (= bij je roepen van de hond) roepen! De oplossing van het sneller moeten komen met een voorwerp kan mogelijk gezocht moeten worden bij de oefening HIER roepen

9.1.4 Het zoeken

Het apporteren moet er nu bij de hond er dus goed in zitten. We komen nu in de kritische fase dat we de hond gaan leren de voorwerpen eerst te moeten opzoeken om zo vervolgens perfect te apporteren. Zeker indien men dwangapport heeft toegepast bij de opbouw dan behoort men het gaan ZOEKEN in de praktijk goed op te bouwen om zodoende te voorkomen dat de hond onnodig in de stress raakt. Daarnaast is het natuurlijk zo dat een goed zoekende hond de eerste basis is van het perfect uitwerken van de gehele oefening. Zowel de opbouw van het apporteren als de opbouw van het zoeken dienen dus zorgvuldig te gebeuren. De opbouw van het zoeken kan beginnen als het apporteren van de hond goed geconditioneerd is en met een gezonde drift in de praktijk wordt uitgevoerd.

Tot dit moment was de oefening apporteren voor de hond een volledige visuele aangelegenheid. Dat wil zeggen dat het voorwerp voor de hond altijd met zijn ogen direct waarneembaar was. Nu moeten we dus naar de fase dat het voorwerp in eerste instantie niet visueel zichtbaar is, maar de hond eerst zijn neus moet gaan gebruiken om bij het voorwerp te geraken.

Nu zijn in de bestaande programma's verschillen in de te uit te voeren opdracht. Technisch zit het grote verschil in het door de hond wel of niet kunnen volgen van een menselijk loopspoor die naar de te zoeken voorwerpen leiden.

Bij de opdrachten waarbij geen, of ten dele spraken is van de aanwezigheid van een menselijk loopspoor, zal de hond het revieren naar voorwerpen meester moeten zijn. Revieren heeft in dit geval de betekenis van het door de hond, al zoekende, het doorkruisen van in een bepaald terrein om zodoende geur op te kunnen vangen dat van een te zoeken voorwerp afkomstig is. De hulp die de geleider hierbij mag geven noemt men in de regel het dirigeren van de hond. De geur afkomstig van het voorwerp zal zich verspreiden omdat deze gedragen wordt door luchtstromingen, die in de regel hoofdzakelijk veroorzaakt worden door windstromingen. Hoe deze windstromingen lopen kan nog vrij complex zijn. Aanwezige bomen, struiken en dergelijke kunnen allerlei wervelingen van de windstroom geven. Voor wie het simpel wil

houden kan men zeggen dat er vanaf het voorwerp, met de wind mee, een geurwolk zal verspreiden over het zoekterrein heen. Naar mate de afstand tot het voorwerp groter wordt zal deze geurwolk breder worden maar het geurcomplex zal minder intensief aanwezig zijn. Vergelijkbare situatie dus van een fabrieksschoorsteen die zijn uitstoot heeft in de vrije wind. Door middel van het revieren van de hond, moeten we de hond dus in de geurwolk van het te zoeken voorwerp krijgen, zodat de hond de mogelijkheid heeft deze te vinden door de richting op te lopen waarbij het geurcomplex steeds intensiever wordt. Revieren is een natuurlijk iets voor de hond, wij moeten er alleen voor zorgen de hond hierin op de juiste wijze te activeren door zijn driften op de juiste wijze te manipuleren.

Is er in de uit te voeren opdracht spraken van de mogelijkheid voor het volgen van een menselijk loopspoor, dan is het logisch eerst de basis van het uitlopen van een dergelijke spoor de hond bij te brengen. Dit zou kunnen geschieden in het tijdbestek dat nodig is om de hond het apporteren bij te brengen. Het apporteren en het volgen van een menselijk loopspoor (verder in dit hoofdstuk aangeduid met "speuren") worden dan dus gescheiden van elkaar aangeleerd en beide voorafgaande dat men uiteindelijk kan beginnen met de opbouw van de daadwerkelijke oefening "Het opzoeken en apporteren van kleine voorwerpen". Losse elementen van het apporteren en het speuren worden in deze opbouwfase dus trainingstechnisch strikt van elkaar geschieden en er is dus geen verweving van elementen op welke wijze dan ook. Voor alle theorieën en praktische informatie over het aanleren van dit type van speuren van de hond verwijs ik naar hoofdstuk 9.8, "Het uitwerken van een menselijk (loop)spoor". Ik zal me nu beperken tot de meest relevante informatie hierover. Een kritisch punt is onze keuze van het grasland waarop we de hond gaan leren speuren. Om een goede opbouw te bewerkstelligen dient bij het aanleren van het speuren het grasland bij elke uitwerking van een spoor "vers" te zijn en dicht begroeid. "Vers" staat in dit geval voor langere tijd niet betreden door mens en dier. Dicht begroeid voor een dicht gegroeide grasmat van enkele centimeters hoog. Dit alles staat garant dat er een duidelijk met de neus waarneembaar spoor voor de hond komt te liggen.

De eerste sporen die we de hond uit laten werken zullen hoofdzakelijk nog visueel door de hond uitgevoerd moeten kunnen worden. Zie hier het belang dat de te vinden voorwerpen nog relatief groot behoren te zijn. De geleider gaat met zijn hond naar het punt waar het spoor uitgelopen zal worden. Hij laat zijn hond rustig zitten of liggen en overhandigd duidelijk zichtbaar voor de hond het voorwerp aan een spoorlegger. De spoorlegger houdt duidelijk zichtbaar voor de hond het voorwerp in de hand, markeert het beginpunt van het spoor en legt een rechtspoor uit van circa 5 meter, om vervolgens het voorwerp weg te leggen. Als de spoorlegger het speurveld heeft verlaten zet de geleider zijn hond aan bij het begin van het spoor. De hond blijft in de opbouw fase van het speuren aan de lijn bij het uitwerken van het spoor en de geleider loopt op dat moment circa één meter achter zijn hond. De hond zal dus nu hoofdzakelijk visueel zijn werk doen. Immers het spoor is kort, het voorwerp groot en de hond heeft gezien wat er gebeurd is. En dit is ook de opzet.

Mocht het zo zijn dat het commando "APPORT" al goed is geconditioneerd, dan kunnen de trainingssessies er als volgt uit zien.

We laten de hond het spoor aflopen, het voorwerp met het hulpcommando "APPORT" opnemen en we lopen achteruit terug naar de aanzet en laten daar de hond het voorwerp netjes afgeven zoals hem dat is aangeleerd. Vervolgens volgt er voor de hond zijn ontspanning=beloning. Als dit een aantal malen goed gegaan is volgt de verdere opbouw. Dat wil zeggen, het voorwerp wordt steeds iets kleiner, het spoor steeds iets langer. De hond moet

dus langzaam gewennen dat hij steeds minder visueel te werk kan gaan. Zoals al gezegd, het is van belang dat de hond niet hierdoor in een stress geraakt, maar leert vertrouwen dat hij er met zijn neus er wel uitkomt.

Is het commando “APPORT” nog niet geconditioneerd, dan zal het apporteren achterwege moeten laten in de opbouw en als het te vinden voorwerp een bal of dergelijk kunnen gebruiken. Het vinden van de bal en het bezit nemen van deze is dan de afsluiting van de trainingssessie en de motivatie voor de hond in zijn werk.

Als de hond duidelijk aantoont met zijn te speuren naar het voorwerp kan men ook hoeken in het uit te lopen patroon van het spoor gaan leggen. Echter houdt het veld dat gebruikt wordt nog klein en blijf nog steeds kort achter de aangelijnde hond.

Is het speuren ruim voldoende voor de oefening “Het opzoeken en apporteren van kleine voorwerpen” dan kan men overgaan tot de opbouw van de oefening gelijkwaardig aan het voorgeschreven terrein van de opdracht. De oefening apporteren behoort dan ondertussen ook goed geconditioneerd te zijn!

Nu zal ook eventueel het zogenaamde dirigeren van de hond in de opbouw van de hond betrokken kunnen worden als de oefening dat vereist. Feitelijk is het zo dat het zo wie zo erg nuttig is de hond dirigeerbaar te krijgen bij deze oefening. Daarnaast is het zo dat het dirigeren ook deel uit maakt van andere oefeningen uit de verschillende programma's. Dus een logische stap om het dirigeren nu in deze fase te introduceren.

9.1.5 Het dirigeren

Het dirigeren wordt weer als losse oefening aangeleerd. Feitelijk worden hierbij de betekenis van de commando's “LINKS”, “RECHTS” (zowel visueel als vocaal) en “NEE” aangeleerd gedurende het revieren naar voorwerpen. Van belang is bij de opbouw van het dirigeren dat het “APPORT” goed geconditioneerd is en eventuele stress heeft weten weg laten vloeien gedurende de conditioneren van het apporteren. Als de hond onbevangen aan de opbouw van het dirigeren begint zal de leerbaarheid van de hond het grootst zijn.

Het meeste rendement van de opbouw heeft men als de hond leert en er op vertrouwt dat het opvolgen van de aanwijzingen van de geleider tot het vinden van de voorwerpen zal leiden. Bij aanvang behoort hiervoor de hond bij het zoeken van de voorwerpen, na de aanwijzing van de geleider, zeer snel tot een gewenst resultaat te komen. De aanvang van de opbouw van een dergelijke training zou er als volgt uit kunnen zien. Men gaat met de hond, die aangelijnd is met een lijn van een meter of vijf, naar een geschikt zoekterrein wat zo vrij mogelijk is van menselijke en dierlijke geursporen. Men houdt de hond kort en gooit een aantal voorwerpjes links en rechts van je positie. De afstand van het gooien dient zodanig te zijn dat de voorwerpen net niet meer visueel te zien zijn. Dit zal dus hooguit enkele meters zijn. Op het commando “ZOEK” en een verwijzing naar links of rechts zal de hond bij de niet te missen voorwerpen uitkomen. De hond zal immers direct aan het werk gaan daar hij gezien heeft dat er voorwerpen die richting werden gegooid. Op dergelijke wijze kan men de hond enkele voorwerpen laten apporteren. Een dergelijke trainingssessies moeten in de aanvang van de opbouw herhaald worden totdat absoluut duidelijk is dat de hond vertrouwen heeft in de uitvoering van de oefening en de aanwijzing van de geleider.

Belangrijk is dat men zijn hond leert te lezen en ziet wanneer deze lucht heeft gekregen van een voorwerp. Op het moment dat de hond lucht heeft gekregen van het voorwerp en gericht

richting het voorwerp gaat revieren, dient men geen enkele invloed meer op de hond uit te oefenen. De hond behoort dit gedeelte altijd geheel zelfstandig uit te voeren. Als het apporteren goed geconditioneerd is zal dat geen enkel probleem moeten zijn. Beïnvloedingen van de hond na het moment dat hij lucht heeft gekregen van een voorwerp kunnen de hond alleen maar mogelijk verwarren en zal alle gewenste zelfstandigheid van de hond in zijn werk wegnemen.

Het vervolg van de opbouw is dat de hond niet aanwezig is als de geleider de voorwerpen in het zoekterrein gooit. Afstand dat de voorwerpen gegooid worden en de omstandigheden zijn identiek. De geleider herhaald vervolgens zijn hond op en gaar naar de plaats waar hij de voorwerpen heeft gegooid. De uitvoering van de oefening is weer exact hetzelfde. De hond leert hiermee dat, zonder gezien te hebben dat er voorwerpen gegooid werden, het opvolgen van de aanwijzingen van de geleider tot succes zal leiden. Door vervolgens dit goed te conditioneren gedurende een aantal trainingssessies krijgt de hond het volle vertrouwen in de aanwijzingen van de geleider.

Het vervolg van de opbouw mag duidelijk zijn. Men gaat langzaam de afstand die de voorwerpen van de startpositie afleggen steeds verder vergroten. Men gaat tevens variëren in de terreinomstandigheden. Tevens kan men het volgen van een stuk menselijk spoor gaan verweven in de opbouw van de oefeningen. Het gebruikte terrein wordt steeds groter gemaakt zodat men het punt bereikt dat deze overeenkomt met het terrein bij de toetsing. In de opbouw blijft men kort op de aangelijnde hond meelopen. Naar mate de hond vorderingen maakt kan men de afstand tot de hond vergroten. Bij het apporteren van gevonden voorwerpen gedurende de opbouw beweegt de geleider zich achteruit naar het startpunt om daar de hond het apporteren De opbouw behoort in stapjes uitgevoerd te worden. De snelheid en de grote van deze stapjes zullen afgestemd moeten worden in de vorderingen van de hond. Hier behoort het langzaam steeds meer lijnruimte te geven van de hond bij. “NEE” moet voor de hond de betekenis krijgen dat hij de grenzen van het zoekterrein dreigt te overschrijden en behoort terug te draaien.

Vergeet nooit de wet die altijd geldt. Bij haperingen in de opbouw of terugval in het aangeleerde is de enigste goede actie het teruggaan van een aantal stapjes met de trainingen waaruit de gehele opbouw bestaat.

9.2 Een groot voorwerp aan de over brengen

Deze oefening is een min of meer zoek en apporteer oefening en zou daarom in dit hoofdstuk 9 beschreven kunnen worden. Het is echter een oefening dat erg verweven zit met het andere waterwerk (het overzwemmen). Daarom is het logischer de beschrijving van de methodiek daar te plaatsen. Zie daarom hoofdstuk 8.31 “Appèl gerelateerde oefeningen” voor de bijzonderheden over deze oefening.

9.3 Het opzoeken en lokaliseren van een persoon, zijnde geen pakwerker

DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN

9.4 Het opzoeken en verwijzen van een wapen en een breekwerktuig

Feitelijk kan men voor de opbouw van deze oefening de uitwerking van hoofdstuk 9.1.5 “Het dirigeren” gebruiken. Het grote verschil zit hem uiteraard in de grote van de te vinden voorwerpen. Deze nu veel grotere voorwerpen moeten voor de hond de aanleiding worden om niet te gaan apporteren maar het gaan verwijzen van de voorwerpen. Verder heeft het voor de hond geen zin het menselijk spoor te volgen daar deze niet tot het vinden van de voorwerpen zal lijden. Immers zijn deze naar de randen van het zoekgebied gegooid. Een ander verschil is dat men nu bij een toetsing met de hond mee oploopt. De hond behoort daarbij te leren bij het niet vinden van een voorwerp na een beweging naar rechts of links van een meter of 10, terug te keren naar de geleider en vervolgens op zijn aanwijzing de andere richting af te zoeken.

Zoals gezegd is de opbouw als de uitwerking van hoofdstuk 9.1.5 “Het dirigeren”. Men werkt eerst weer met de truc dat de hond ziet dat er voorwerpen gegooid worden in zijn bijzijn. Men loopt nu echter wel in het begin van de opbouw met de hond mee om bij aankomst bij een voorwerp het verwijzen van deze goed te gaan conditioneren. Vervolgens zijn er trainingssessies die op dezelfde wijze worden uitgevoerd maar met het verschil dat de hond niet aanwezig was toen de voorwerpen in het terrein gegooid werden. Gaat de hond nu het zoeken en het verwijzen goed af dan gaat men beginnen de hond de hond naar de zijde te sturen waar geen voorwerp ligt. Heeft de hond die “verkeerde” zijde afgezocht, dan wordt de hond teruggeroepen en bij aankomst van de geleider gelijk naar de andere “juiste” zijde gestuurd. Als de hond deze wijze van dirigeren goed aanneemt, dan kan men langzaam het aantal slagen die de hond moet maken om tot het voorwerp te komen uit gaan breiden. Er wordt steeds meer van het voorgeschreven zoekterrein gebruikt en het de omstandigheden van het zoekterrein gaat men steeds vaker variëren.

Belangrijk is de snelheid van de hond aan te passen aan het type hond waarmee men bezig is. Men moet niet schromen bij haperingen in de opbouw, een aantal stapjes in deze opbouw terug te doen!

9.5 Het revieren naar een groot voorwerp

Deze oefening is een samenvoeging van de gedragselementen ZOEKEN (revieren), BLIJVEN en BLAFFEN.

Er zijn voor deze oefening twee leermethoden die veel toegepast worden, met ieder nog de nodige varianten ervan. Ik zal beginnen met de uiteenzetting van de methode waarbij gedurende de opbouw wordt getracht de hond de oefening aan te leren zonder dat deze foutieve zaken aanleert. Ik heb hem de **appèlmethode** genoemd. Daarna volgt een tweede uiteenzetting van een aanleermethode die men vaak toegepast ziet. Deze tweede methode heb ik de **buitdriftmethode** genoemd.

De eerste aanleermethode, de zogenaamde **appèlmethode** dus, luidt als volgt. De oefening “BLIJVEN (zit, af)” is in een voorgaand hoofdstuk al behandeld en de hond behoort deze oefening al te beheersen. Wat wij hier gaan doen is een koppeling maken tussen het BLIJVEN en het grote VOORWERP. Het grote voorwerp is dus het zogenaamde “kistje”. Het is geen noodzaak dat bij aanvang van de opbouw van deze oefening het commando

“LUID” al beheerst, maar is wel handig. Het moet in ieder geval eerst als los element aangeleerd te worden voordat het toegepast wordt bij het kistje.

Een hond LUID aanleren kan nog best lastig zijn. Er zijn honden die door hun aard snel aan het blaffen te krijgen zijn en dan ook lang aanhoudend blaffen. Andere schijnen het maar niet te begrijpen wat de bedoeling is. Men moet in ieder geval eerst proberen de hond op basis van beloning op commando te laten blaffen. Soms moet men er wat vindingrijk er voor zijn. Als men een omgeving en situatie weet waar de hond zich al veel heeft laten horen, is het logisch hier het blaffen op commando aan te leren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van het uitdagen met een balletje zijn, of de hond zich achter een hek bevindt, of de hond vast aan een paal of dergelijke. Men geeft het commando “LUID” en zodra de hond blaft, wordt deze beloond. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van een bal of voedsel. Op deze wijze moet bij de hond duidelijk worden wat het commando “LUID” inhoud en hier graag gehoor aan gaan geven.

Is de betekenis van het commando LUID bij de hond duidelijk geworden dan kan men eventueel ook het gebruik van negatieve bekrachtiging erbij betrekken. In dit geval gaat het verhaal als volgt. Men geeft het commando “LUID” en direct daarop wordt de hond geprikkeld door rukjes aan de lijn die aan zijn halsketting zit. Zodra de hond gaat blaffen, stopt men met deze rukjes. Stopt de hond met blaffen voordat dit de bedoeling is, dan gaat men direct weer rukjes geven aan de lijn. Zodra de hond gaat blaffen, blijven deze rukjes weer achterwegen. Het is uiteraard belangrijk dat men deze spelregels van de negatieve bekrachtiging nauwkeurig toepast om de hond niet onnodig in een stress te brengen. Naast deze goede timing is de juiste dosering natuurlijk ook er belangrijk.

Parallel aan het aanleren van het commando “LUID” of na het aanleren van het commando “LUID” laat men de hond kennismaken met het zogenaamde “kistje”. Het eerste wat de hond hierbij moet leren om op het commando “REVIER” op het kistje te gaan staan en te blijven. Dit aanleren beginnen we op een trainingsveld, startende één meter van het kistje. We geven de aangelijnde hond het commando “REVIER” en geleiden hem naar het kistje. We laten de hond op het kistje gaan staan en geven hem het commando “BLIJF”. Ik heb er al op gewezen dat de hond de oefening BLIJF al zeer goed behoort te beheersen. Eventuele correcties met behulp van de lijn en stem kunnen uiteraard nodig zijn.

Nu moet voor dit gedrag een beloning volgen. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden voor. Een methode is de hond te belonen met een bal die we hem toewerpen of voedsel. Het nadeel hiervan kan zijn dat de hond uitgelokt wordt van de kist te gaan voordat dit gewenst is, om zodanig zijn beloning vervroegd tegemoet te gaan. Men moet dus hierop zeer alert zijn. Een andere methode om de hond te motiveren is een bal in de kist te doen. Zodra de hond aan het gewenste gedrag heeft voldaan wordt de kist opengemaakt en de hond mag de bal opnemen. Bij het werken op deze wijze behoort men ook op aantal zaken alert te zijn. Het eerste punt is dat de hond mogelijk gaat krabben en bijten op de kist om zodanig een poging te ondernemen zijn bal te kunnen bemachtigen. Men heeft dus te veel drift gecreëerd en is de hond dus minder leerbaar. Uiteraard is dit niet gewenst en moet men dus voorzichtig zijn. Het tweede punt is dat er een koppeling is tussen het verkrijgen van de beloning en de geleider. Dit kan bewerkstelligen dat bij de hond de aandacht voor de kist wordt afgeleid en zich meer gaat richten op de geleider. Wat men dan vaak ziet dat het blaffen pas echt intensief wordt op het moment de geleider in zicht van de hond komt. Voor dit laatste punt zou een machine in de kist die met een afstandbediening een bal vrij zou kunnen geven een oplossing kunnen zijn. Een dergelijke elektronische balmachine wat op de markt is heeft de naam DOGTROPHY. Echter, indien men met een Dogtrophie werkt kan de hond ook hier de neiging krijgen te gaan

krabben en te bijten in de kist. Alert blijven op mogelijke fout gedrag van de hond blijft dus altijd een vereiste. De opzet met het werken met een apparaat als de Dogtrophy is de hond te belonen als hij staat op de kist (eventueel ook al aanblaft). Op het moment dat hij op de kist staat **en** naar de kist kijkt, laat men een bal uit de kist rollen.

Wat men tevens kan betrekken bij deze methode is de beschreven theorie van hoofdstuk 6.13, "Een positief geconditioneerd akoestisch signaal bij de operante conditionering door middel van driftbevrediging". Het aanleren dus van een Conditioned Reinforcer. In dit geval gebruikt men een elektronische halsband waar men ook een geluidssignaal vrij kan geven. Vlak voor het vrijgeven van de bal uit de kist laat men dit signaal dus horen. De hond zal dus leren op de kist te staan (eventueel dus ook al blaft) en te wachten op het geluidssignaal voordat hij de bal kan verwachten en op kan nemen. Mocht de hond te ongeduldig worden en de neiging krijgen te gaan bijten in de kist, dan kunnen nu eventueel ook lichte negatieve elektronische impulsen geven via de zelfde elektronische halsband. Voorwaarde is uiteraard wel dat vooraf de stroomband op een andere plaats en gelegenheid is geïntroduceerd en gebleken is het gebruik van de stroomband door de hond goed wordt verdragen! Zie hiervoor hoofdstuk 6.18, "Het gebruik van elektronische hulpmiddelen". Er zou nu dus volledige controle over de hond mogelijk moeten zijn door middel van het (aangename) geluidssignaal en het (onaangename)elektronische signaal. Is het gewenste gedrag geconditioneerd dan kan men ook met de gebruikelijke kistjes gaan gebruiken die je ook op examens/wedstrijden tegen kunt komen. De balenmachine kun je nu gecamoufleerd boven de kist hangen in een boom of dergelijke, zodat de bal "uit het niets" komt. Men kan nu ook aanvangen met variabele beloning, zoals beschreven in hoofdstuk 6.8, "Het effect van beloning".

We gaan terug naar het punt in de opbouw waarbij we de aangelijnde hond, startende één meter van het kistje, richting het kistje geleide. Hiervoor is gewezen op de mogelijke problemen met ongewenst gedrag. Daarom is langdurig kort (=1 meter) op de aangelijnde hond werken gedurende de opbouw altijd een vereiste. Pas als gewenst gedrag stap voor stap in de aanleerfase goed is geconditioneerd kan pas op wat verdere afstand van de hond geoefend worden.

Of men de hond wel of niet laat blaffen als deze op de kist staat is afhankelijk in hoeverre de hond al goed reageert op het commando "LUID". Een noodzaak om de hond ook te laten blaffen in het vroege begin van deze wijze van opbouw is niet noodzakelijk maar wel zo handig als de mogelijkheid aanwezig is.

Als de hond uit eigen beweging op het commando "REVIER" naar het kistje gaat en erop gaat staan zoals wij dat wensen, dan kan de afstand die de hond moet afleggen richting het kistje steeds groter gemaakt worden. Echter is de hond dus altijd nog aangelijnd en de geleider blijft kort op zijn hond om eventueel ongewenst gedrag voor te kunnen zijn. Als de oefening op het trainingsveld over een afstand van een meter of vijftientig perfect wordt uitgevoerd door de hond, inclusief het blaffen, dan is de hond gereed de oefening in een bos uit te gaan voeren! Het voordeel van deze leermethode is dat bij een terugval van prestaties van de hond bij deze oefening, gemakkelijk een stapje terug kan worden gedaan in de leermethode om daarmee de terugval ongedaan te maken. Dit omdat alle elementen van de oefening los van elkaar aangeleerd worden en dus het deel waar de pijn zit in de oefening eruit gelicht kan worden.

Over de verdere opbouw in het bos zal te lezen zijn na de beschrijving van de tweede leer mogelijkheid van deze oefening. Dat is dus de **buitdriftmethode**.

De tweede aanleermethode, de zogenaamde **buitdriftmethode** dus, luidt als volgt.

De hond wordt aangezet met de kist zoals dat gebeurt met lap of rol bij het manwerk. Hierbij

wordt bijvoorbeeld de kist aan een touw voor de hond voorbijgetrokken of men laat de kist flink bengelen aan een touw die aan een tak van een boom vast zit. Er wordt dus buitdrift ontwikkeld op de kist. De hond zit hierbij aan een lijn vast. Het is vaak onvermijdelijk dat de hond in de fout gaat door in de kist te bijten. Dit omdat het spel vaak zo hectisch wordt dat dit niet te vermijden is en de hond in de regel dit spel al kent vanuit het manwerk. Het constant moeten corrigeren met de lijn voor dit inbijten is dus vaak onvermijdelijk. De verdere opbouw is verder gelijk als de **appèlmethode**. Dus eerst kort werken op de kist op het trainingsveld en vervolgens de afstand tot de kist groter maken. Uiteindelijke beloning bij de training kan ook geschieden met bijvoorbeeld een bal of voedsel. Echter zal probleem van het inbijten in de kist op het moment dat de geleider op grotere afstand is van de hond, vaak weer boven water komen. De drift is immers erg hoog gebracht op de kist! Daarom moet vaak de hulp ingeroepen worden van een zogenaamde stroomkist. Dit is een kist waarover een aantal metalen draden zijn gespannen waarop stroom kan worden gezet. De stroom moet dus de hond afleren in te bijten in de kist. Daar ligt een probleem in de leermethode. Niet elke hond zal deze methode weten te verdragen. Dit omdat er een grote tegenstelling ligt in de ogen van de hond. De kist is een buit maar is niet volledig tastbaar, maar moet wel betreden worden. Voor de honden die moeite hebben met deze werkwijze is er geen stapje terug mogelijk zoals bij de **appèlmethode**. Immers het stapje terug is de hond wederom opjutten op de kist en dus het aanwakkeren van de oude fout van het willen inbijten. Zal voor veel honden te veel stress geven om een goede opbouw te kunnen bewerkstelligen. Logischer zal ook zijn om bij deze **buitdriftmethode** in plaats van te werken met een stroomkist de hond een stroomband om te doen. Voor het juiste gebruik van een stroomband verwijs ik wederom terug naar hoofdstuk 6.18, "Het gebruik van elektronische hulpmiddelen". Maar ook bij het gebruik van een stroomband in plaats van een stroomkist zullen mogelijk vele honden afhaken in de verwerking van de leermethode.

Is deze **buitdriftmethode** echter goed aangeslagen bij de hond dan volgt er dus de verdere opbouw in het bos.

We gaan er nu dus vanuit dat de hond op het trainingsveld over een grotere afstand naar de kist reviert, er op gaat staan en blaft, zonder de neiging te hebben in te bijten in de kist. De hond is dus geconditioneerd in zijn gedrag in dit deel van de oefening en daarmee rijp voor de verdere opbouw in een bos, waarbij ook het zoeken om de hoek zal komen kijken.

Bij dit deel van de opbouw zijn wederom voor een groot deel de beschreven theorieën en praktische uitvoeringen van hoofdstuk 9.8, "Het uitwerken van een menselijk spoor" van toepassing. We gaan de hond nu leren van in plaats van visueel te werken, zijn neus te gaan gebruiken om bij het kistje aan te kunnen komen. Dit gaan we zeer geleidelijk doen. In de begin fase laten we zien dat het kistje achter een boom of dergelijke gezet wordt. We zorgen er voor dat het gebruikte stuk bos niet door andere betreden is zodat het spoor naar het kistje vrij is van andere sporen. De hond, die aangelijnd is aan een lange lijn, laat men afgaan bij het begin van het spoor, zetten deze aan en geven een commando "REVIER". Men volgt de hond aan de lijn. Dit om grote fouten in het zoeken te voorkomen en de controle in de afwerking bij het kistje te behouden. Uiteraard zal de hond nu nog weinig zoeken met zijn neus. Echter mag het duidelijk zijn dat in de loop van de trainingen de afstand tot het kistje steeds groter wordt gemaakt en de hond niet in het geheel meer kan volgen waar het kistje precies gebleven is. We blijven bij elke training gebruikmaken van onbetreden stukken bos, blijven met de hond aan de lijn werken en zorgen voor een correcte afwerking bij het kistje. Beloning voor zijn werk blijft ook als voorheen. Men blijft net zo lang aangelijnd werken totdat het gewenste gedrag van de hond goed geconditioneerd is en de hond duidelijk zijn zoekwerk met de neus netjes uitwerkt.

Men zal opmerken dat deze oefening veel overeenkomt met het manrevieren in het bos. Daar schuilt dan ook een gevaar die de opbouw kan storen. Dit omdat door de meeste honden het manrevieren veel gretiger wordt uitgevoerd. Doordat ze hoger in drift zijn bij het manrevieren bestaat het gevaar dat de hond door zal gaan zoeken naar een persoon, ondanks dat deze de kist heeft waargenomen. Daarom doet men er goed aan het revieren naar een persoon en een kistje parallel op te bouwen. Dus oefen deze oefeningen altijd om en om, om zodoende eventuele dergelijke problemen voor te zijn. Echter kan hierbij wel een gevaar zijn dat het voorwerp revieren langer duurt of moeizamer wordt. Dit is uiteraard weer afhankelijk van het type hond waarmee men werkt.

Tot slot volgt er nog een fase waarin de hond moet leren dat hij niet altijd beloond wordt op de kist. Immers, bij een wedstrijd of examen zal dit ook niet het geval zijn. In dit hoofdstuk heb ik over de wijze van belonen al gehad en ook het variëren hierin. In ieder geval zal de hond ook moeten leren dat als de geleider bij de hond aangekomen is, hij soms eerst nog een stukje moet mee volgen voordat hij eventueel een balletje krijgt of dergelijke. Het geconditioneerde gedrag op de kist moet echter altijd overeind gehouden worden en ook de motivatie van de hond moet door een combinatie van dwang en beloning moet overeind blijven.

9.6 Het surveilleren met het vinden van twee voorwerpen en een persoon

DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN

9.7 Het sorteren van voorwerpen

In de oefening sorteren van voorwerpen komen de elementen ZITTEN, GEUROPNEMEN, ZOEKEN, APPORTEREN en AFGEVEN van het voorwerp voor. De elementen ZITTEN, APPORTEREN en het AFGEVEN moeten voor aanvang van de opbouw van het sorteren al goed geconditioneerd zijn bij de hond. In eerdere hoofdstukken zijn deze drie elementen al uitgebreid aan bod gekomen.

Geuropnemen is een belangrijk deel van de oefening. Immers met een goede geuropnamen kan het de hond duidelijk worden welke geur aan het buisje moet zitten dat hij mag/moet apporteren.

Daarmee komt dan gelijk een gebruiksaanwijzing om de hoek kijken voor wat betreft het omgaan met beluchte/van geur voorziene buisjes. Wat het ideale beeld zou zijn bij aanvang van de opbouw van het sorteren, dat men de beschikking zou hebben over compleet geurvrije buisjes en één te apporteren buisje en één exact het zelfde buisje wat betreft de geursignatuur als het te apporteren buisjes. Het eerste probleem is dus het verkrijgen van absoluut geurvrije/steriele buisjes. Nu is dit in de praktijk haast onmogelijk. Het steriele van een buisje draagt er toe bij dat er minder mogelijkheden zijn dat er restgeuren kunnen “kleven” aan het buisje. Bacteriën en dergelijke kunnen namelijk dragers zijn van geur of geurontwikkeling. Het geurvrij zijn bevordert de mogelijkheid om een specifieke persoonlijke geur van een persoon aan het buisjes te kunnen brengen. Daarnaast krijgt men een zo groot mogelijk verschil van geursignatuur tussen een door de hond te zoeken buisje dat ligt tussen andere buisjes die dan compleet geurvrij zijn. In de opbouwfase van de oefening zou dit een ideale situatie zijn om in te werken. Steriel krijgen van een buisje is mogelijk niet zo groot probleem echter het echt steriel houden wel. Door schone buisjes 10 minuten te koken in water heeft

men dit snel bereikt. Steriel houden is een stuk lastiger. Door de gekookte buisjes alleen op te nemen met een steriel metalen tang en de buisjes te laten beluchten/drogen aan/op een steriel rek in de buitenlucht komt men heel ver. Buisjes moeten dan daarbij getransporteerd worden in steriele glazen afsluitbare potten om na droging opgeborgen te worden in drogen steriel glazen afsluitbare potten. Het gebruik van glas heeft hierbij het voordeel dat glas behoorlijk inert/geurloos is en niet poreus. Een glazen dop/stop op de pot hoort dan eigenlijk daarbij wel bij. Kleding die men draagt behoort feitelijk ook steriel te zijn en dan nog moet men rekening houden met de windrichting bij het openen van de potten en de handelingen met de buisjes. Het daarnaast geurvrij te houden van de buisjes is een tweede ideaal dat we moeten proberen te bereiken. Geurvrij betekent vrij van menselijke en andere geuren. Dus ook geuren van restanten zouten en dergelijke die in het kookwater zitten. Dit zou betekenen dat men moet werken met gedestilleerd water. Want vergis je je niet. Honden kunnen de meest minimale restanten aan zouten en dergelijke ruiken!

Menig persoon die dit alles leest over steriel en geurloos werken zou denken dat het wel allemaal het ver gaat en overdreven is. **Gelukkig hebben deze personen voor wat betreft deze oefening sorteren gelijk!** Ik heb met bovenstaande tekst slechts willen bereiken dat men inzicht krijgt in deze materie, wat op zich wel belangrijk is!

Wat men in de praktijk behoort te doen is de RVS buisjes afspoelen met schoon water (geen schoonmaakmiddelen gebruiken!) en daarna een minuut of tien te koken in water in een RVS absoluut schone pan. De buisjes kunnen het beste gegraveerd zijn met verschillende nummers of letters om deze zo goed van elkaar te kunnen blijven onderscheiden. De buisjes dienen met een schone RVS tang uitgenomen en verplaatst te worden, rekening houdende met de wind/tochtrichting. Drogen kan het beste even geschieden op een schoon RVS rekje. Direct plaatsen in de bewaarpot en met opendeksel laten drogen kan ook zolang er maar niet te veel kalkresten in de pot achterblijven. De bewaar en vervoerpotten zijn schone glazen potten die afgesloten worden met een schroefdeksel. Het beste is steeds nieuwe potten hiervoor te gebruiken. Deze zijn in de handel te verkrijgen. Wil men toch eerder gebruikte potten in functie houden, dan dienen deze ruim met heet water gespoeld te zijn en goed gedroogd te worden in de openlucht voordat de schroefdeksel erop gaat. Dit alles dient dan om “oude” luchtjes uit de potten zo veel mogelijk te elimineren. Sluit men de potten af terwijl deze nog enigszins vochtig is, dan zal er door werking van bacteriën en dergelijke verschillende geurontwikkeling gaan plaatsvinden in de pot. Dit is dus iets wat we niet wensen maar in de praktijk zal zo wie zo altijd wel wat dergelijke geurontwikkeling plaats vinden in de potten. En deze geurontwikkeling zal in elke pot altijd van elkaar verschillend zijn. In de opbouwfase van deze oefening is het dan ook raadzaam om buisjes, die later gebruikt gaan worden bij een trainingssessie, te bewaren in één en dezelfde pot. In de praktijk betekent dit dus dat de buisjes, al dan niet bewust belucht met een bepaalde menselijke geur, bewaard dienen te worden in een evental (2, 4, 6 etc) in dezelfde pot. We hebben immers één buisje nodig om de hond geur van op te laten nemen en één buisje met dezelfde geursignatuur dat in de sorteerbank geplaatst zal zijn. Komen deze twee buisjes uit dezelfde pot, dan kunnen we er vanuit gaan dat de geurcultuur hetzelfde zal zijn. Iets wat in de opbouwfase het aanleren vergemakeld. In de latere conditioneringfase, waar de hond de oefening al uitstekend beheerst, moet dit niet meer nodig te zijn. Dan kan men eventueel zelfs twee benodigde beluchte buisjes bewust in verschillende verpakkingsmaterialen gaan bewaren (wat verschillende geursignaturen zal gaan brengen) om zodoende de hond te leren nog specifiekere geuren te discrimineren/sorteren.

Door bij de opbouw van de hond op de bovenstaande wijze te handelen met buisjes en bewaarpotten kan men de meest ideale situatie benaderen. Dit blijkt in de praktijk bij deze

oefening dus voldoende te zijn. Je bereikt dan een verschil in geurintensiteit en geursignatuur aan de buisjes die ruim voldoende is om de oefening prima op te bouwen en/of in de praktijk uit te kunnen voeren. Voor personen die toch nog meer willen lezen over geursignalen en geurintensiteit en de omgang met geurpreparaten, verwijs ik naar het kynethologisch werkstuk “DETECTIEHONDEN” dat geschreven is door Kynethologie voor de opleiding van detectiehonden.

We vervolgen de uiteenzetting met de hond leren geur opnemen.

Daar het voor de hond de geur van zijn africhter/eigenaar een bekende vertrouwde geur is, starten we de opbouw van de hond met het laten zoeken en apporteren van een buisje met de eigen geur van de africhter/eigenaar, dat dan naast een buisje ligt dat geurvrij is. In de praktijk blijkt deze start het beste te werken, om vervolgens later in de opbouw zo veel mogelijke “vreemde” mensengeuren te gaan gebruiken bij de trainingen.

We gaan dus een goed geprepareerde geurvrije geurbuis voorzien van onze eigen geur.

Hiervoor nemen we het buisje enkele minuten tussen onze handen. Deze handeling wordt ook wel het beluchten van een buisje genoemd.

Uit onderzoek is gebleken dat handen het beste de specifieke persoonlijke geur overbrengen.

Geuren op een andere wijze/met andere lichaamsdelen overbrengen op de geurbuis blijkt minder effectief. Belangrijk is dat de handen van geurgevende personen niet luchtrestanten bevatten van bijvoorbeeld etenswaar, andere dieren, zeepresten, cosmetica, medicijnen en dergelijke. Ook de omgevingslucht op de locatie waar de buisjes belucht worden dient vrij te zijn van ongewenste storende luchtjes. De handen dienen dus een zo natuurlijk mogelijke persoonlijke geur over te brengen, zonder dat deze verstoord wordt door daar niet bij horende geurtjes. Het is goed om te weten dat ieder mens een unieke lichaamsgeur heeft. De geur komt door de uitscheiding van onder ander zweet, huidschilfers, lichaamsvetten en andere mens eigen stoffen. Deze individuele menselijke geur is dus genetisch bepaald. Daarnaast wordt dit persoonlijke geurencomplex beïnvloed door de stofwisseling van de persoon. Denk hierbij bijvoorbeeld aan eetpatronen, stofwisselingsstoornissen, ziekte en medicijnen gebruik.

De met onze handen beluchte geurbuis plaatsen we tussen een tang. We proberen de hond nieuwsgierig te maken voor het buisje tussen de tang. We geven een commando als “RUIKEN” en zodra de hond zijn neus tegen de buis drukt belonen we hem direct. Dat belonen is dan op basis van een positief geconditioneerd akoestisch signaal bij de operante conditionering door middel van driftbevrediging. Wat gemakkelijker uitgelegd: zeg direct BRAAF of dergelijke en geef een brokje of dergelijke. Zie hiervoor ook terug bij hoofdstuk 6.13 van “COMMUNICATIE”. Het commando “RUIKEN” en het ruiken op zich wordt dus een positieve ervaring. Door middel van “shaping” probeert men de hond langer te laten ruiken/geur op laten nemen. Sommige africhters zijn voorstander de kop van de hond tussen de handen te nemen en de geurbuis tegen de neus te drukken, waarbij je dan moet horen dat de hond de lucht van de buis opneemt. De ogen van de hond moeten hierbij altijd wel vrij blijven, zodat de hond kan blijven zien wat er gebeurt. Welke methode het meest effectieve is zal toch voor een groot deel afhangen aan het type hond waarmee men te maken heeft. Er geldt echter altijd dat het “ruiken” niet afgedwongen moet worden bij de hond! Er behoort altijd er positieve stimulans opgebouwd te worden bij de hond om graag aan de geurbuis te gaan ruiken! Het goed opnemen van geur door de hond is essentieel voor het goed kunnen uitwerken van deze sorteerproef.

Is het ruiken op commando goed geconditioneerd dan is het moment aangebroken dat de

sorteerbank wordt betrokken bij de opbouw van de hond. De sorteerbank van de oefening sorteren is van RVS. Dit wederom om zo weinig mogelijk ongewenste geuren in de omgeving van de buisjes te hebben. De buisjes behoren op de sorteerbank in een houder geplaatst te worden en eventueel met een klemmetje of dergelijke vast gezet te kunnen worden en wel zodanig dat de hond het betreffende buisje niet op kan nemen. Het kunnen vastzetten van de buisjes dient ervoor om te voorkomen dat de hond in de aanleerfase in de fout kan gaan. Immers, zoals al eerder beschreven, de beste aanleermethode is de methode waarbij men voorkomt dat de hond in de fout kan gaan. Zie voor dit feit terug bij hoofdstuk 6.22. van "COMMUNICATIE". Er kunnen echter ook nadelen aan het vastzetten van de buisjes, waarover verderop meer details. We laten de hond op voorgenoemde wijze geur opnemen terwijl we een meter van de sorteerbank bevinden. Echter in plaats van de hond gelijk te belonen voor het ruiken, gooien we het buisje op de sorteerbank en geven het commando "APPORT". Als het apporteren inderdaad goed geconditioneerd is moet dit geen probleem zijn. De apporteroefening wordt afgehandeld zoals wij dat wensen. Het vervolg van de opbouw is dat we, nadat de hond lucht heeft opgenomen, het buisje niet gooien maar het buisje netjes wegleggen in een houder van de sorteerbank terwijl de hond rustig blijft zitten wachten. We gaan terug naar de hond, geven het commando "APPORT" en handelen de oefening af zoals het hoort. Het vervolg daarop is dat een hulppersoon wordt ingeroepen. We laten de hond op bekende wijze geur opnemen. De hulppersoon neemt het tangetje waar het buisje mee wordt vastgehouden van ons over en legt het buisje op de sorteerbank. Heeft de hulppersoon zich van de sorteerbank verwijderd dan laten we de hond het buisje apporteren. Gaat dit allemaal naar wens dan krijgen we de fase dat we de hond geur laten opnemen en daarna de hond niet laten zien dat het buisje in de houder wordt geplaatst door de hulppersoon. Dit kan door de hond af te wenden of dergelijke. Als de hulppersoon zich van de sorteerbank heeft verwijderd volgt de afhandeling van de oefening als hiervoor.

Het laatste element wat er nu nog bij moet komen is het ZOEKEN. Met andere woorden, de hond moet leren geuren te discrimineren/sorteren of hoe men het ook zou willen noemen. Hiervoor hebben we voor elke individuele oefening bij trainingen die we met de hond gaan doen twee identiek beluchte buisjes nodig. Eén buisje wordt in een houder geplaatst van de sorteerbank, één buisje wordt gebruikt om de hond lucht van op te laten nemen. Het buisje dat we gebruiken de hond lucht op te laten nemen, kunnen we niet gebruiken om in de sorteerbak te plaatsen. Immers is dit buisje dan gecontamineerd met de speeksel/lucht van de hond zelf. Indien we dit buisje dan zouden gebruiken in de sorteerbak, dan zouden we de hond waarschijnlijk alleen maar leren zijn eigen geur te sorteren.

De sorteerbank bevat twee buisjes. Eén buisje is een onbelucht/geurloos buisje dat zodanig ast zit dat de hond het niet op kan nemen, het andere is een door de geleider belucht buisje. Uiteraard zijn deze twee buisjes met behulp van een tang zorgvuldig in de houders geplaatst, zodat ongewenste contaminatie zoveel mogelijk is voorkomen. De hond wordt vlak voor de sorteerbank gezet en laat men de hond lucht opnemen van een ander, maar identiek belucht buisje. Vervolgens krijgt de hond het commando om te zoeken. Als de voorgaande fases goed zijn opgebouwd zal de hond snel naar de sorteerbank gaan om zijn werk te doen. Dat de hond snel te werk gaat kan van belang zijn voor dat de hond de opgenomen geursignatuur van het beluchte buisjes onthoudt.

Er kunnen nu bij de sorteerbank enkele dingen gebeuren. Of de hond komt bij toeval gelijk bij het beluchte buisje uit en apporteert. Of hij komt bij het niet te apporteren buisje uit en consenteert dat apporteren onmogelijk is en gaat naar het andere buisje toe. Allerlei varianten hierop zijn denkbaar. Wat we echter gaan doen is de oefening keer op keer herhalen totdat we

duidelijk kunnen waarnemen dat de hond bij de sorteerbank gelijk gaat sorteren/discrimineren op geursignatuur. We zullen dus veel beluchte buisjes van de geleider nodig hebben en zullen altijd gedisciplineerd te werk moeten gaan voor wat betreft contaminaties te voorkomen. Deze discipline maakt en snel succes in de opbouw van de hond mogelijk. Hoe lang het duurt voordat voortgang is waar te nemen is onvoorspelbaar. Het is wel een feit dat honden die te apporteergek op buisjes zijn gemaakt, moeilijk aan het sorteren te krijgen zijn. Ze gaan in de hoge drift snel voor een willekeurige buis die ze maar te pakken kunnen krijgen. Voor wat betreft de opleiding van detectiehonden heb ik statistieken hierover bijgehouden en zit er nogal verschil tussen de type honden, maar dat de één hond er wat langer over doet dan de andere zegt niets over de uiteindelijke vastheid waarmee de oefening later wordt uitgevoerd door de hond. Overigens gebruik ik bij de opleiding van detectiehonden andere instrumenten bij de opbouw maar is de opbouw wel vergelijkbaar.

Wat gedurende deze fase vooral van belang is, is dat altijd de regel geldt dat men **nimmer** de hond op welke wijze dan ook gaat “**sturen**”/**helpen** richting het gewenste te apporteren buisje uit de sorteerbank! De hond moet leren hij “het probleem” alleen zelf op kan lossen!

Wat wel van belang is dat er een zo intensief mogelijk geurintensiteit aan de beluchte buisjes zitten. Dit om het verschil tussen de beluchte en de geurloze buisjes zo groot mogelijk te maken. Dit grote verschil zal de hond sneller duidelijk maken waar het nu eigenlijk om te doen is.

Er zijn honden die lang maar een eind raak blijven gokken welk buisje niet vast zit. Een nadeel die de methodiek met zich mee kan brengen dus, maar persoonlijk vindt ik het feit dat voorkomen wordt dat de hond beloond wordt voor zijn fout vele malen groter! Uit ervaring weet ik nog het volgende feit. Er zijn honden die lang “te lui” blijven zijn om echt te gaan zoeken. Normaliter gaat men het aantal onbeluchte buisjes in de sorteerbank uitbreiden als de hond aangetoond heeft daadwerkelijk te zoeken. Het aantal waaruit de hond moet sorteren wordt dan dus langzaam groter gemaakt. Gaat men bij dezen “luie” honden toch over tot uitbreiding van het aantal onbeluchte buisjes in de sorteerbank dan blijkt in de meeste gevallen dat de honden ineens snel overgaan tot daadwerkelijk sorteren in plaats van het maar een eind raak gokken.

Wat men in iedere geval moet doen is het volgende. Zodra de hond blijkt te gaan sorteren bij de trainingen, dan moet men direct overschakelen naar het trainen met door andere personen beluchte buisjes! Immers, de hond conditioneren op het “luchtje” van de geleider is niet de bedoeling! Hiervoor kan men de hulp inroepen van welke persoon dan ook. Men laat deze persoon geurloze geprepareerde buisjes beluchten en deze in een schone geurloze geprepareerde glazen pot doen en met de schroefdop afsluiten. Buiten op de pot kan men met een stift markeren wie zijn “luchtje” erin zit zodat de verschillende potten uit elkaar te houden zijn. Zoals hiervoor al beschreven, in de opbouwfase moeten dergelijke buisjes in een evental in dezelfde pot bewaard worden. Deze buisjes in de potten kunnen naar weken nog gebruikt worden bij opbouw van de oefening daar de aangebrachte lucht nog maanden voor de hond op te nemen is. De overige buisjes in de sorteerbank moeten in deze fase nog geurloos zijn.

Mocht de hond op het punt gekomen zijn dat deze zodanig werkt bij deze oefening dat de uitwerking voldoet aan de reglementen van het zoekhonden basiscertificaat, dan geldt het volgende. Hoewel het zoekhonden basiscertificaat bestaat uit het sorteren uit 3 buisjes (2 geurvrij van personen en 1 belucht de een persoon), is het verstandig de trainingen uit te breiden. Dus meer buisjes in de sorteerbank en de niet te apporteren buisjes ook laten beluchten, uiteraard door andere dan het buisje waarvan de hond lucht moet opnemen bij

aanvang van de oefening. Het zal de hond alleen maar sterker en vaster maken bij deze oefening! Echter kan deze stap dus pas gemaakt worden als de basis goed geconditioneerd is. Anders is er een grote kans dat de hond onzeker wordt en terugvalt in zijn ontwikkeling. Altijd geldt het geheel in fases rustig opbouwen!

Als de oefening goed is geconditioneerd in de uitwerking volgens de reglementen van het zoekhonden basiscertificaat, kan men de methodiek gaan toepassen waarbij **geen** buisje geplaatst wordt in de sorteerbank dat overeenkomt met de geur die men de hond heeft laten opnemen. Heeft de hond dan intensief gezocht bij de sorteerbank en geeft deze daarna duidelijk aan tot de conclusie te komen, voor wat betreft geursignatuur, er niets overeenkomt met de opgenomen lucht dan beloont men hiervoor de hond. Hoe de hond dit duidelijk aangeeft zal per hond verschillen. Wat het beste is voor wat betreft hoe vaak men deze methodiek toepast zal ook per hond anders zijn. Wat deze methodiek tracht te bereiken is de hond te leren secuur te werk te blijven gaan en zeker niet te gaan gokken als het zoekwerk lastig is. Echter laat de hond er niet onzeker door worden. Om dit te voorkomen kan men het best in een trainingssessie de hond eerst een aantal keren succesvol naar dezelfde geursignatuur zoeken, om vervolgens een keer de hond geen buisje te laten vinden met de overeenkomstige geursignatuur en de oefening uit te werken zoals hiervoor beschreven.

De afsluiting van de opbouw is het aanleren van het uitvoeren van een sorteerproef, waarbij na het apporteren van een “correct” buisje, de hond gelijk opnieuw geur op moet nemen van een andere geursignatuur waarvan al het overeenkomstig buisje in de sorteerbank ligt. De hond moet dus direct omschakelen naar het onthouden van een andere geursignatuur en direct gaan zoeken naar het overeenkomstig buisje in de sorteerbank. Dit betreffende buisje heeft de hond dus al mogelijk een keer besnuffeld en toen moeten negeren. Normaliter is het aanleren van dit laatste geen probleem, mits de opbouw van alle voorgaande perfect mogelijk in de praktijk is gebracht en goed geconditioneerd bij de hond!

9.8 Het uitwerken van een menselijk spoor

9.8.1 Inleiding

Dit hoofdstuk speuren bestaat uit een verzameling van eigen ervaringen en de informatie uit diverse boeken. De nadruk voor wat betreft de opbouw van een hond bij het speuren zal liggen bij de beschrijving van de methoden waar ik het meeste in geloof met het type hond dat ik graag zie in het africhtingprogramma. Dit wil niet zeggen dat andere methoden verkeerd zouden zijn. Er zijn vele wegen die naar Rome leiden. Het is juist de kunst die trainingsmethode te kiezen die het best past bij het

karakter van de hond en het karakter en de ervaring van de geleider!

Het meest wordt er in de KNPV/diensthonden africhting gesproken over het manwerk. Wat vaak niet doorzien wordt dat het speuren voor de geleider de meeste problemen met zich meebrengt. Dit komt omdat hier de tekortkomingen van de geleider snel boven water komen. Hondenafrichting eist namelijk van een geleider veel concentratie, inzet en een gave om goed met honden om te kunnen gaan, dit met een goede begeleiding van een instructeur. Het ontbreken van deze eisen ziet men het eerste bij de speuractiviteiten! Niet geconcentreerd zijn tijdens het speuren kan nooit het maximale rendement uit de aanleg van de hond geven. Concentratie verlies kan vooral optreden als het speuren een periode goed gaat. Juist op dat moment treedt het gevaar op van slordig te werk gaan gedurende de speurtrainingen. De concentratie zal vooral gericht moeten zijn op het uitleggen van het spoor met zijn voorwerpen. Men behoort namelijk altijd exact te weten waar het spoor met zijn hoeken ligt en waar de voorwerpen liggen. Ook als het spoor niet zichtbaar is na het uitleggen. Immers weet men dit niet, dan kan men nooit goed beoordelen of de hond het spoor correct uitwerkt en dus ook niet corrigeren indien dat nodig mocht zijn. Het niet meer weten van de ligging van het spoor en of de exacte locatie van de voorwerpen is vaak de bron van de slechte voortgang in de opbouw bij het speuren. Gezegd moet worden dat het exact terug vinden van het spoor met de voorwerpen men alleen door veel ervaring opdoen zich meester kan maken. Naast bovenstaande is tevens een enthousiaste uitstraling en "meedoen" met de hond zeer belangrijk. Verzuimt men een bepaalde periode in de genoemde "speurwetgevingen" dan zal de hond terugvallen in zijn prestatie. Baas en hond moeten "scherp staan" bij het speuren.

Wat betreft het speuren en het type hond nog het volgende. In het boek van Swarovsky, "opvoeding", blz 24 wordt het volgende beweerd. Honden die aanleg hebben om goed te speuren zijn die honden die ook zonder invloed van de geleider opvallend vaak hun neus gebruiken, overal snuffelen en overal "hun neus in steken". Van karakter moeten zij zoveel mogelijk op een sanguinici lijken, waarbij een lichte neiging naar een flegmatici niet weg is. Cholericici worden zeker geen goede speurhonden. In de praktijk blijkt dit aardig te kloppen!!

In de komende tekst over het speuren zal ik niet heel diep ingaan op de theorie. In diverse boeken wordt hier al heel diep op ingegaan. Ik verwijs hiervoor in het bijzonder naar de theoretische achtergronden die zijn beschreven in de boeken Ruud Haak, "speuren", blz 9 e.v. en Ernst Stuchly, "Fährtenarbeit", blz 7 e.v.

9.8.2 Theorieën en proeven

Er zijn veel theorieën en proeven gepubliceerd betreffende het reukvermogen van de hond. De experimenten van de Berlijnse onderzoeker en politieluitenant Konrad Most zijn heden ten dage nog steeds erg veel van belang voor onze kennis van het speuren. Most deed zijn proeven al voor de eerste wereldoorlog m.b.v. een zweeftoestel, een sporenrad en een loopwagen met druppelkannen. Uitgebreide beschrijvingen van deze proeven zijn te vinden in Haak, "speuren", blz 129 e.v. Ondanks dat Most tijdens zijn zweefproeven lang niet alle mogelijkheden heeft uitgeprobeerd, worden door de meeste mensen zijn bevindingen toch aangehouden als zijnde de meest waarschijnlijke en de beste bewezen theorie. Uit de proeven van Most, in combinatie met die van andere (bijvoorbeeld die van Dr K. Zuschneid), zijn de volgende conclusies te trekken:

-Geur (= een gasvormige stof) ontstaan door bodembeschadigingen, beschadiging van micro-organismen en kapot getrapte planten, veroorzaakt door de spoorlegger tijdens het leggen van het spoor, zijn de geuren waarop de hond zich hoofdzakelijk oriënteert.

-De persoonlijke geur van de spoorlegger voegt weinig toe aan het totale geurencomplex dat door de spoorlegger wordt veroorzaakt. Deze persoonlijke geur zou ook in verhouding tot de andere geuren tamelijk snel verdwenen zijn.

Ondanks dit feit zijn echter goed opgeleide honden prima in staat deze persoonlijke geur in het spoor vast te stellen. Over waarom dit zo belangrijk is zo dadelijk meer.

De persoonlijke menselijke geur die wordt toegevoegd aan het totale geurencomplex heeft verschillende oorsprongen. Als eerste heeft men te maken met een individuele menselijke geur die genetisch bepaald is. Ten tweede hebben we te maken met een stofwisselingscomponent die bepaald wordt door bijvoorbeeld het eetpatroon, stofwisselingsstoornissen, ziekte en medicijnen. Als derde heeft men een externe factor die gerelateerd is aan cosmetica, persoonlijke hygiëne, behandeling van huisziekten en dergelijke. Tenslotte heeft de aard en conditie van het schoeisel een invloed.

-Verleidingssporen kunnen door de hond onderscheiden worden van het oorspronkelijke zoekspoor als de sporen verschillen in leeftijd. Zijn sporen exact even oud en moet de hond dus de sporen uit elkaar houden op de persoonlijke geur. Niet goed opgeleide honden kunnen dan dus in de problemen komen. Indien er in dergelijke gevallen gebruik is gemaakt van een goede aanzet (plaats aan het begin van het spoor met veel geur) dan zijn er betere resultaten te bereiken.

Rudolf en Rudolfina Menzel hebben in 1930 een eenvoudige formule opgesteld voor de totale geur van het spoor zoals deze door de spoorlegger wordt achtergelaten. Als we de **totale geur van het spoor** met S^0 aangeven, met **E** de daarin aanwezige **eigengeur van de spoorlegger**, met **P** de geur van de **kapot getrapte planten**, met **B** de **bodembeschadigingen** en met **I** de geur van het **impregneermiddel** van de schoenen en het zoolleer, dan is:

$$S^0 = K^1 * (E + P + B + I)$$

waarbij K^1 een van weersomstandigheden, luchtvochtigheid, bodemsoort etc. afhankelijke **constante** betekent.

Daar kun je aan toevoegen de formule van N. Johnson die betrekking heeft op het verloren gaan aan intensiteit van de geur op het spoor:

$$S^2 = S^0 - K^2 * t$$

Hierbij is S^2 de geurintensiteit nadat de tijd t verstrekken is. K^2 is een constante die wederom afhankelijk is van weersomstandigheden, luchtvochtigheid, bodemsoort etc.

Deze twee formules samen geeft dan dus:

$$S^2 = K^1 * (E + P + B + I) - K^2 * t$$

Naast de meest aannemelijke “Most”-theorie zijn er nog andere wat afwijkende theorieën. Echter deze theorieën berusten op een zeer groot aantal veronderstellingen en uitgangspunten die nog onvoldoende werden onderzocht om als waarheid aan te kunnen nemen. Ze zijn dus voorlopig af te doen als onvoldoende bewezen, ofschoon het voor iedere speurliefhebber uiteraard toch goed is er van op de hoogte te zijn. Zo geldt dit ook voor de in 1972 gepubliceerde theorie van de Amerikaan William G. Syrotuck, die beschreven wordt in Haak, "speuren", blz 139.

Er zou een apparaat bestaan dat het reukvermogen van een hond zou kunnen meten. Dit apparaat zou een OLFACOMETER heten (zie Hesteren, "psychologie", blz 12).

9.8.3 Een les die getrokken kan worden uit deze theorie met betrekking tot voedsel op het spoor

Grotendeels de meeste geleiders gebruiken bij het aanleren van het speuren voedsel. Ik ook. En ik denk dat daar niets mis mee is. Echter leert voorgaande theorie ons het nu volgende feit over het gebruik van voedsel op het spoor en is iets waarmee we wel degelijk rekening mee moeten houden!

Gebruik van voedsel op het spoor is van grote invloed op de spoorsamenstelling. Immers de geur van voer is zonder twijfel sterker dan die van bodembeschadigingen, kapot getrapte planten, impregneermiddel of de nog geringere menselijke geur. Het maakt

daarbij niet uit of men een (onderbroken) sleepspoor maakt of brokjes op het spoor legt. Indien men het gebruik van voedsel niet snel afbouwt kan het volgende geschieden. De hond zal zich in eerste instantie gaan richten op de overheersende geur van voedsel, en wat later (bij een onderbroken voedselspoor) ook op de bodembeschadiging. De hond leert echter op deze wijze niet om de zwakke individuele menselijke geur van de spoorlegger uit het geurcomplex van het spoor te halen. De gevolgen zijn deze:

-De hond op deze wijze opgebouwd zal als gevolg van het niet kunnen waarnemen van de Individuele menselijke geur in zijn spoor zonder bedenkingen overgaan op verleidingssporen en mechanische sporen (bijvoorbeeld bandensporen van tractoren).

-Bovendien ontbreekt de verbinding tussen de geur van het spoor (geur van voer en bodembeschadiging) en de voorwerpen (met de geur van de spoorlegger). De voorwerpen hebben dus voor de hond geen betekenis en worden daardoor gemakkelijker overlopen.

9.8.4 De conditie waarin de hond zich verkeerd

-Speuren eist conditioneel veel van de hond. Iets wat vaak over het hoofd wordt gezien. Het aanleren van het speuren is niet alleen het aanleren wat wij van de hond verlangen maar ook geleidelijke opbouw van “speurconditie”. Daarbij behoort het dus ook zo te zijn dat de hond lichamenlijk geen gebreken mag hebben. Enkele gebreken die van invloed zijn op de speurprestaties van de hond zal ik hier kort belichten.

-Beschadigt slijmvlies achter in de neus veroorzaakt bijvoorbeeld door een ontsteking of het opsnuiven van agressieve stoffen zoals ammoniak ontstaan uit natuurlijke meststoffen.

-Ontstekingen in het bovengebitt van de hond verstoren het reukvermogen van de hond. Dit omdat hier achter de bovenhoektand het zogenaamde vomeronasale orgaan bevindt dat van belang is voor het goed kunnen reuken van de hond. Men neemt zelfs aan, dat de hond met dit orgaan kan ruiken onder het water. Ook het ontbreken van de bovenhoektand zou invloed hebben op het reukvermogen van de hond.

-De neusspiegel behoort glad en vochtig te zijn. Scheuren en sneden in de neusspiegel zijn pijnlijk voor de hond en zal invloed hebben bij het speuren.

-Honden kunnen een allergie hebben voor bijvoorbeeld graspollen. Je krijgt dan mogelijk een “hooikoorts” effect van veel niezen, veel helder vocht uit neusgaten en rode jeukende ogen.

-Ontstekingen van de neusholte hebben uiteraard ook invloed op het geurvermogen. Deze kunnen veroorzaakt zijn door bacteriën, virussen, schimmels of een allergie.

9.8.5 Aanleren van het speuren

Ik beperk me met het uitgangsprincipe dat er drie methoden zijn om een hond te leren speuren.

1)Dit kan met behulp van voedsel op het spoor.

Op deze methoden zal ik uitgebreid terugkomen daar deze methode mijn voorkeur geniet.

(Moet hier echter vermelden dat er bij de KNPV in diverse programma’s voedsel in het terrein voorkomt die door de hond genegeerd moet worden!! Dus werken met voedsel bij de opbouw van het speuren in de KNPV kan dus nadelen met zich meebrengen. Dit feit dient men dus wel met de gehele opbouw van de hond mee te nemen in het trainingsproces.)

Of

2)Met een beloning op het eind van het spoor.

Deze methode houdt in dat men bij aanvang van de opbouw een klein spoortje welegt en de hond zijn stimulans voor te gaan speuren vindt in het feit dat aan het einde van het spoor steeds een beloning voor hem legt. Deze beloning is dan het vinden van een balletje/botje etc. De sporen worden langzaam steeds langer gemaakt.

Of

3) Men kan, in mijn ogen als alle laatste noodoplossing, een sleepspoor gaan gebruiken indien de hond totaal niet wilt gaan speuren.

Bij deze methoden sleept men bij het uitleggen van het spoor bijvoorbeeld een lap pens achter zich aan. Verder in de opbouw wordt de pens bij het uitleggen af en toe van de grond getild en tenslotte wordt de hulp van de pens helemaal weg gelaten.

Methode nummer één zal het uitgangsprincipe zijn van het vervolg van dit hoofdstuk.

9.8.6 Wanneer beginnen we met speuren?

Men kan met speuren gaan beginnen als de hond gewend is aan een leren halsbandje en er een goede "band" bestaat tussen geleider en hond. Bij leeftijd van 7 à 8 weken zou men dus aan kunnen vangen. Echter voor onervaren geleiders of geleiders die moeite hebben om met een pup te werken vind ik het geen goed idee om op deze leeftijd te beginnen. Zeker niet met de methode zoals ik die zo dadelijk ga beschrijven waarbij het "onbevangen corrigeren" om de hoek komt kijken. Bij het "onbevangen corrigeren" is zeker veel gevoel van de geleider nodig! Immers, zoals al bij de inleiding van dit hoofdstuk beschreven, is het speuren een zeer moeilijk onderdeel voor de geleider. Voor genoemde geleiders zal ik het advies willen geven een paar maanden langer te wachten. Vergeet niet, alles wat op een leeftijd van 7 weken mis gaat zit er goed fout geconditioneerd erin!

Echter voor diegene die menen een hond op deze leeftijd aan het speuren te kunnen krijgen zonder "druk" of "dwang" en in alle rust met veel geduld, zouden dit dan zeker moeten doen. Bechtold schrijft hierover in het boek Bechtold, "africhting", blz 22 het volgende. Succes is altijd afhankelijk van de vrijwillige bereidheid van de hond en het is altijd verkeerd, om dit met dwang te willen proberen. Spoorzekerheid en spoorvastheid zijn eigenschappen die de hond met lange regelmatige oefening zelf ontwikkelt. De belangrijke hulp, die de geleider hem hierbij kan geven, is voor voldoende oefenmogelijkheden te zorgen. Het reukvermogen wordt al vroegtijdig ontwikkeld, met het africhten op het spoor kan dus al begonnen worden als de hond nog zeer jong is. Tot zover Bechtold.

Indien men de hond wil laten "opnemen" in plaats van het laten "verwijzen" van de voorwerpen (over opnemen of verwijzen zo dadelijk meer) en men wil geen voedsel gebruiken bij het aanleren van het speuren, dan kan men in de regel pas later met het speuren beginnen. Het "opnemen" (=apporteren) van voorwerpen op het spoor moet in dat geval van af het begin dat men aanvangt met het speuren, de hond goed worden aangeleerd. De hond moet dus eerst het apporteren op het appèltrainingsveld goed zijn aangeleerd.

De combinatie van het aanleren van speuren met behulp van een balletje/botje en het later leren verwijzen van de voorwerpen, geeft in de regel weinig problemen.

9.8.7 De keuze van opnemen of verwijzen?

Het laten opnemen van de voorwerpen op het spoor in plaats van het verwijzen, kan voor de hond een grote beloning zijn tijdens het speuren, mits de hond daadwerkelijk zeer graag apporteert. Echter verliest men in de praktijk vaak punten omdat de hond wat knaagt op de voorwerpen, het voorwerp per ongeluk laat vallen etc.

Het risico van opnemen is dus groter dan bij het verwijzen.

Verwijzen is gemakkelijker aan te leren. Echter moet bij het verwijzen ook veel beloond worden. Het vinden en verwijzen van een voorwerp moet de geleider met zijn hond zeer enthousiast afwerken. D.w.z. veel aandacht aan het voorwerp besteden, wat onder andere kan door zelf ook aan het voorwerp te snuffelen en de voorwerpen te "ruilen" met voer. Een goede geleider kan van het verwijzen in de ogen van de hond een compleet "feest" maken.

Het nadeel van verwijzen blijft, dat de hond eerder de neiging heeft de voorwerpen te overlopen. Zeker als men het hiervoor genoemde "feest" achterwege laat en de hond erg sterk spoor gericht is.

9.8.8 De aanvang van de opbouw van de pup met toepassing van "onbevangen corrigeren"

Het aanleren van het speuren moet dus geschieden zonder "druk" of "dwang" en in alle rust met veel geduld. Men heeft echter hierbij het volgende probleem. Wat wij uiteindelijk moeten bereiken is dat de hond met veel drift speurt, echter niet van links naar rechts wil schieten over het spoor en een tempo van een rustige wandelgang aanhoudt. Echter "dwang" vanuit de geleider om dit te bereiken mag dus niet bij het aanleren. Wat we echter zullen zien bij een hondje met veel drift, en dat is toch dat genen waar we graag mee werken, is dat deze bij het speuren zeer snel zal beginnen te trekken aan de lijn. Om onze uiteindelijke doelstelling te bereiken en consequent te zijn in de opbouw moeten we hier dus gelijk op reageren. Echter een correctie in de ogen van de hond afkomstig van de geleider kan nu dus niet. Hoe het hondje dan te temperen in zijn tempo? De methode die hiervoor bruikbaar is heb ik benoemd met de term "onbevangen corrigeren". Een correctie die de hond niet zal ervaren als zijnde afkomstig van de geleider maar uit het "niets". De hond ervaart dat een te hoog tempo onplezierige ervaringen met zich mee brengt, rustig speuren geen onplezierige ervaringen brengt. Daar de geleider, in de ogen van de hond, hier verder geen bemoeienissen mee heeft zal er geen "vermijden" ten opzichte van de geleider ontstaan en de hond heel het speuren zal ervaren als zijnde iets zonder "druk" of "dwang". Van belang voor het slagen van het "onbevangen corrigeren" is dat de hond nooit gecorrigeerd mag zijn door de geleider of ander persoon aan met een lijn. Het belang hiervan zal u zo dadelijk duidelijk worden als ik de methode verder uit een zet. Echter lijken mijn correcties met de lijn bij een pup van 7 weken volstrekt onnodig. Er zijn andere methoden om een pup iets duidelijk te maken.

Echter zullen deze correcties op latere leeftijd onvermijdelijk zijn. Op dat moment zal het begrip "onbevangen corrigeren" dan ook langzaam zijn werking verliezen. Dit is echter op dat moment niet een zodanige ramp. De hond is ouder en zal correcties dus beter verdragen. Correcties vanuit de geleider zullen dan langzaam deel gaan uitmaken van de opleiding van de hond.

Echter d.m.v. "onbevangen corrigeren" konden we starten met de zeer jonge hond zonder "vermijden" ten opzichte van de geleider op te roepen en toch het gewenste gedrag af te dwingen bij de hond. En daar ging het om.

9.8.9 De start van de opbouw

Wat we nodig hebben voor onze eerste trainingen zijn:

- voedsel om op het spoor te leggen
- speurpaaltje

- zeer klein halsbandje (bijvoorbeeld een kattenbandje)
- licht lijntje met een kleine musketon eraan
- klein doosje waarin een beetje voer past
- lapje om mee te kunnen spelen, later kan dit een balletje zijn

Als voedsel moet men iets kiezen wat zeer klein is en weinig geur heeft. Immers, de hond moet zo snel mogelijk een voetspoor gaan volgen, geen voerspoor en de hond moet ook niet uit gaan kijken naar grote stukken voer maar zijn neus gebruiken om zijn beloning te vinden.

Met doodgewone kleine puppybrokjes heb ik goede ervaringen. Voor de slechte eters zou men over kunnen gaan op hondenkoekjes, worst, kaas etc. Vis en anijs schijnen een bijzonder lekkernij voor de hond te zijn. Maar het nadeel van het gebruik van dit type voer heb ik zo even beschreven. Daarnaast moet men proberen te voorkomen dat er geur van het voer aan je handen komt. De hond kan dan bij het speuren heel snel de neiging hebben je handen te willen volgen

vanwege de lekkere geur die er aan zit. Bij het uitleggen van het spoor zal men gebruik kunnen maken van plastic handschoenen die men dan voor het uitwerken van het spoor met de hond uittrekt.

Duidelijk mag zijn dat men het beste kan gaan speuren als de hond honger heeft. Gedragsonderzoekers hebben ook vastgesteld dat de reukzin van de hond des te gericht en sterker wordt, naarmate deze naar voedsel verlangd.

We gaan ons spoor uitleggen. De hond zit hierbij bijvoorbeeld vast aan een paal en moet goed kunnen zien waar we mee bezig zijn.

Bij het aanleren van het speuren moet men de windrichting goed in het oog houden. Het aanleren moet men namelijk nooit tegen de windrichting in doen. De geur van het voedsel op het spoor zal de hond dan tegemoet komen. Men moet overigens altijd proberen bij een jonge hond zo min mogelijk tegen de wind in te speuren, omdat anders de hond gestimuleerd wordt om met een

"hoge" neus te gaan speuren. Ook lang gras stimuleert de hond te gaan speuren met een "hoge" neus. Op latere leeftijd, als de hond eenmaal goed speurt, moet men op windrichting en graslengte e.d. juist niet meer letten bij het uitleggen van het spoor. Echter wel rekening mee houden bij uitwerken van het spoor met de hond (zie verder in dit hoofdstuk de tekenschema's hierover uit het boek van Bechtold).

Ideaal is het om te beginnen met onze eerste speuractiviteiten op een weilandje met gras dat

slechts enkele centimeters lang is. We steken het speurpaaltje links van ons in de grond en gaan nu een spoor uitleggen. Het spoor zal bestaan uit voetstappen die recht achterelkaar zullen liggen met een tussen ruimte tussen twee voetstappen van circa 20 centimeter. Je bent dus net een koorddanser. Men moet niet de structuur van de ondergrond te veel beschadigen. Houdt het spoor (=bodembeschadiging) vanaf het begin van de opbouw van het speuren zo realistisch mogelijk. Veel beschadiging van de ondergrond zal bovendien de hond uitnodigen te gaan zoeken met zijn ogen in plaats van zijn neus. Voedsel wordt nu bij elke punt van een voetstap gelegd. Men moet voorkomen dat het voer wegzakt tussen het gras. Als de hond moet gaan wroeten om bij zijn voer te kunnen komen zal dit de gewenste speuractiviteiten alleen maar verstoren. Het voedsel moet in één seconde "hapslik" weg zijn. In het begin eist het allemaal een beetje behendigheid. Let op dat het eerste voer niet bij het speurpaaltje ligt. De hond moet niet aangeleerd worden dat er voedsel ligt bij een speurpaaltje. Hiermee kan men de hond een ongewenst gedrag aanleren bij de aanzet. De hond moet leren dat hij moet gaan speuren bij de aanzet en niet voer wordt aangewezen bij de aanzet. Dus het voedsel een halve tot één meter vóór of na het speurpaaltje leggen. Tevens zo snel mogelijk helemaal geen voedsel in de buurt van het speurpaaltje leggen. Het is ook goed om soms iemand anders zijn speurpaaltje te gebruiken. Het kan zijn dat de hond reageert als het speurpaaltje anders eruit ziet of anders ruikt dan normaal (bijvoorbeeld bij examen of een wedstrijd). Hoewel dit volgens de reglementen geen punten aftrek mag geven kan het toch een rommelige aanzet te weeg brengen. Het op latere leeftijd laten apporteren van het speurpaaltje nadat men gespeurd heeft, kan alleen maar slordigheden met zich mee brengen voor wat betreft het speuren zelf.

Terug naar het uitleggen van ons. Dat het spoor er uit ziet als zijnde uitgelegd door een koorddanser moet men in verhouding brengen tot de grote van de hond. Immers het hondje is nog zo klein dat voetstappen naast elkaar een veel te breed spoor geeft ten opzichte van de grote van de hond. Het hondje zal veel te veel gaan zwalken over het spoor. We willen hem juist leren in één rechte lijn te gaan. Ons eerste spoortje zal niet veel langer moeten zijn dan ongeveer 10 meter. Aan het einde van het spoor leggen wij een doosje weg met daarin een beetje voedsel. Om te voorkomen dat de hond het doosje te vroeg ziet liggen kunnen we het eventueel een beetje bedekken met wat gras. We stappen enkele passen voorbij het doosje door en gaan dan met een flinke boog van ons spoor vandaan richting onze hond.

Enkele meters voor het speurpaaltje maken we onze hond start klaar voor het gaan speuren. De hond heeft een zeer klein halsbandje (bijvoorbeeld een kattenbandje) om waaraan een licht lijntje met behulp van een kleine musketon bevestigd is. Een speellapje zit in onze zak. We doen het lijntje onder één van de voorpoten door gaan vlak achter onze hond staan met wat gespreide benen en buigen ons over onze hond. De hand aan de zijde dat de lijn onder de poot van de hond gaat gebruiken we om de lijn vast te houden. We brengen onze hond tot vlak voor het eerste voer en geven het commando "ZOEK". Nu komt de techniek van het speuren met behulp van het begrip "onbevangen corrigeren". Een belangrijk punt hierbij is onze kromme lichaamshouding naar de grond, enthousiasme in onze stem te houden en zelf snuif geluiden te maken. N.B. wij zijn het alfa-dier, dat de hond zal volgen in zijn gedrag. Indien er een goede verstandhouding is tussen hond en geleider, dan zal de hond op deze gedragingen van de geleider reageren. Echter moet de hond leren/weten dat hij de speurspecialist is. De uitgangsregel bij de gehele opbouw bij het speuren is dus dat we nooit de hond aangeven welke **richting** het spoor gaat, hooguit, als dat echt nodig is, **waar** geur ligt.

Neemt de hond het spoor op dan belonen we zeer enthousiast met de stem en aaien hem tegelijkertijd rustig over de rug. Indien de hond omhoog komt met de kop, stopt met speuren of om wil gaan draaien, dan lichten met onze hand onder de buik de hond iets op terwijl we zachtjes

aan de lijn trekken, commando “ZOEK” enthousiast geven en snuif geluiden maken. Echter wat we nooit mogen doen is de hond op welke wijze dan ook bestraffen. Dus **nooit** FOEI, NEE, BETER, VOORUIT of wat dan ook met een negatieve toon hoogte. De hond moet van voetstap naar voetstap speuren en we voorkomen dat hij voer mist of meer dan 10 centimeter van het spoor af gaat met behulp van onze lijn.

Gaat de hond te snel speuren/trekken/rennen dan corrigeren we dit d.m.v. kleine rukjes aan de lijn terwijl we tegelijkertijd braven en aaien. Nogmaals, nooit mondelinge bestraffing dus! We zijn aan het “onbevangen corrigeren”. We behouden drift bij de hond. We proberen te bereiken dat de hond speurt in een rustig wandeltempo met een enig sinds doorhangende lijn.

We moeten oppassen niet te veel onze handen te gebruiken bij het aangeven van het spoor. De hond leert snel maar op deze aanwijzingen te wachten, bovendien kan er geur van voer aan onze hand zitten. Onze handen moeten dus niet interessanter worden dan het spoor of de wegwijzer van het spoor.

Aan het eind van het spoor komt de hond ons doosje tegen. Nu gaan we voor de hond helemaal een feestje bouwen. We zijn enthousiast, geven hem het voer. Als dit op is nemen we ons lapje (op latere leeftijd wordt dat een balletje) uit de zak en gaan met de hond hiermee spelen. Immers de hond moet leren dat het goed uitwerken van een spoor deze beloning met zich meebrengt. Bovendien stimuleren we hiermee de buitdrift van onze pup. Als de hond helemaal is opgebouwd moet het zo zijn dat de hond weet dat hij naar het correct uitwerken van een spoor en het verwijzen van het laatste voorwerp hij zijn bal zal krijgen. Dit moet zijn motivatie worden om goed te speuren. Het is dus de “uitgestelde” beloning waarover werd gesproken in het hoofdstuk “Communicatie en hoe honden leren”.

Het meest ideale is om met onze pup elke dag te gaan speuren. De hiervoor beschreven methode van een “koorddanserspoor” en voer bij elke voetstap houden we dan ongeveer drie weken vol. Indien blijkt dat de pup het speuren snel oppakt kunnen we elke dag het spoor een beetje langer maken. Tegelijkertijd gaan we bij het uitwerken van het spoor steeds meer achter onze hond lopen in plaats van over onze hond meelopen.

9.8.10 De eerste hoek in het spoor

Men moet er op letten dat al zo vroeg mogelijk in de opbouw van het speuren, sporen met hoeken gelegd worden. N.B. men moet voorkomen dat de hond zich gewoon vooruit gaat bewegen richting beloning, zonder echt te speuren. Echter moet men eerst spoorvastheid op de benen (de rechte stukken) zien te bereiken en dan pas hoeken in het spoor gaan aanbrengen. Echter deze spoorvastheid zal er na de eerste drie weken van elke dag speuren er zeker aardig in zitten.

Over het hoe aanleren van het hoekenwerk bestaat nogal wat verschil van mening. De hoeken kunnen aangeleerd worden d.m.v. met bogen in het spoor of door de hoeken gelijk haaks in het spoor te leggen.

Bij het aanleren met bogen worden grote bogen in de benen ingebouwd. Deze bogen worden vervolgens stelselmatig zo afgebouwd tot de gewenste hoek is bereikt (=haaks). Met deze methode wordt voor de hond een gemakkelijke overgang naar hoeken mogelijk. Zo wordt er op de hond geen druk uitgeoefend en dus geen negatieve gevoelens opgedaan bij het speuren.

Het voordeel van het gelijk haaks leggen van de hoeken t.o.v. eerst de hoeken met een bochtje te leggen kan zijn dat men de hond meteen aanleert bij een hoek (=het moment de hond geur van het

spoor mist) gelijk stil te blijven staan en ter plaatsen lokaliseert welke richting het spoor verder gaat. Met andere woorden, overlopen en dergelijke wordt gelijk de kop in gedrukt.

Een goed compromis met beide methoden is misschien gebruik te maken van hoeken van 45 graden.

Bij de keuze van de methode voor het aanleren van het hoekenwerk zal men rekening moeten houden met het type hond waarmee men werkt maar vooral ook zal er gekeken moeten worden naar het "kunnen" (= de ervaring/aanleg) van de geleider die het in de praktijk moet brengen. Ik zelf heb goede ervaringen met het gelijk leggen van haakse hoeken. Bij het leggen van de haakse hoek vervolg ik gewoon mijn "koorddansersspoor"-methode met voer bij elke voetstap.

Voor welk systeem men ook kiest, uiteindelijk moet het zo zijn dat de hond geleerd heeft dat wanneer het spoor ophoudt recht door te gaan (= bij haakse hoek), gelijk moet halt houden en de richting van het spoor moet lokaliseren.

Ten slotte nog over het aanleren van het hoekenwerk. Bij het aanleren van het hoekenwerk moet men zeker rekening houden met de wind. Het spoor na de hoek mag niet tegen de wind in gaan. Immers, we moeten de hond leren het voetspoor te blijven volgen en niet de voedselgeur die hem tegemoet zal komen waaien bij het speuren tegen de wind in.

9.8.11. De start van de afbouw van het gebruik van voer en meer variatie in het spoor

Afbouwen van het gebruik van voedsel lukt in de regel vrij snel. Echter het afbouwen van het gebruik van voedsel moet wel worden uitgevoerd zodra dit mogelijk is. Men bouwt hiermee "reserve" op. Met andere woorden, in "moeilijke tijden" van te weinig drift kan men weer met (meer) voedsel gaan werken zodat "verloren" drift herwonnen wordt.

Bovendien heb ik in het begin van deze uiteenzetting over het speuren, bij het gedeelte theorieën en proeven, al beschreven waarom het belangrijk is dat een hond leert de zwakke individuele menselijke geur uit een geurcomplex van het spoor te halen.

Als we ongeveer vier weken bezig zijn met elke dag speuren en we hebben de eerste hoeken in het spoor liggen dan wordt het stilaan tijd langzaam af te stappen van ons "koorddansersspoor". Immers onze hond groeit en is ondertussen aardig spoorvast. We gaan bij het uitleggen van het spoor elke trainingsdag onze voeten steeds iets verder uit elkaar zetten. Dat wil zeggen onze voeten gaan we steeds meer naast elkaar zetten gedurende het uitlopen van het spoor. Bovendien wordt de afstand tussen de voetstappen in voorwaartse richting ook steeds groter.

Tegelijkertijd wordt er regelmatig het leggen van voer bij een opvolgende voetstap overgeslagen. De verhouding van een voetstap met voer en een voetstap zonder voer gaat men dus langzaam verleggen. Daarnaast maken we onze voetafdruk ook steeds minder diep in de ondergrond. We stimuleren hiermee dat de hond zich ook meer gaat oriënteren op de individuele menselijke geur die op het spoor ligt.

We gaan dus langzaam af van ons "koorddansersspoor" met voedsel op elke voetstap. Het tempo dat we dit doen is afhankelijk van de reactie van de hond op de verandering van de structuur van het spoor. Het zal echter altijd zeer geleidelijk moeten gebeuren. We variëren ook het patroon van het spoor zo vaak mogelijk. Ook gewenning in een bepaald patroon kan snel optreden.

We moeten tevens er aan denken onze hond niet te gaan conditioneren op alleen grasland. Zodra onze hond aardig door heeft wat speuren inhoud moet men zeker ook gaan speuren op andere ondergrond dan alleen gras. Verschillende type akkerland waar het gewas af is behoren ook snel gebruikt te worden gedurende de aanvang van de opbouw van de hond in het speuren. Ook weilanden met veel koeienvlaaien mogen niet gemeden worden. Ook variatie in het gebruik van type schoeisel is een goed idee.

We maken ons spoor dus steeds langer en moeilijker. Met de uitbouw hierin moeten we uiteraard niet te hard van stapel lopen. Echter zal de hond als pup al moeten leren dat hij weliswaar de speurspecialist is maar wij als geleider bepalen wanneer er gestopt wordt met speuren. Door dat de sporen wat langer en moeilijker worden zal de hond de neiging krijgen om de concentratie te verliezen. Wederom geldt hierbij, indien de hond omhoog komt met de kop, stopt met speuren of om wil gaan draaien, dan lichten met onze hand onder de buik de hond iets op terwijl we zachtjes aan de lijn trekken, commando ZOEK enthousiast geven en snuif geluiden maken. Echter wat we nooit mogen doen is de hond op welke wijze dan ook bestraffen. Dus **nooit** FOEI, NEE, BETER, VOORUIT of wat dan ook met een negatieve toon hoogte. We blijven dus zeer consequent met onze methode "onbevangen corrigeren" bezig en leren hem hiermee dus ook dat wij bepalen wanneer we stoppen met speuren. Dat wij dit bepalen is een pup gemakkelijker bij te brengen dan een volwassen hond en daarom belangrijk in een vroeg stadium de situatie te creëren dat de hond er even "genoeg" van heeft zonder enige stress op te roepen.

We kunnen eventueel overgaan tot het gebruik van een slipketting, niet op rijgen gebruikt, om hardere "onbevangen correcties" mogelijk te maken als dat nodig zou zijn. Wandeltempo gedurende het speuren blijft onze eis.

9.8.12 De richtlijn in de habitat van de hond en andere zaken waar we rekening mee moeten houden

De hond volgt snel de natuurlijke lijnen van de omgeving waarin hij speurt. In de ethologie spreekt men dan van een richtlijn in de habitat van de hond. Natuurlijke lijnen zijn onder andere afrastering, de machinale zaairichting van een weiland, de sporen van bemesting door middel van injecteren van gier, sloten, wegbermen, ploegvoren, wagensporen etc.

Bij beginnende honden, dus ook bij onze pup, moet men er dan ook voor zorgen dat het spoor duidelijk bepaalde richtlijnen volgt. Hierdoor wordt voor de beginnende hond bijvoorbeeld het nemen van hoeken niet onnodig moeilijk gemaakt. Voor een meer ervaren hond wordt

dit verhaal dus anders. Voor wat betreft deze natuurlijke lijnen, geeft het "doorbreken" van dit probleem met sporen die 90 graden op de natuurlijke lijnen staan in de regel niet zoveel problemen. Echter met sporen 45 graden op de natuurlijke lijnen kan de hond veel problemen hebben. (Zie ook: Haak, "speuren", blz 55 en Rheenen, "kennis", blz 39).

Naar mate de hond meer ervaren wordt met het speuren, moet men het spoor zoveel mogelijk afwisselen. Deze afwisseling geldt zowel voor het spoorvorm (al dan niet de natuurlijke lijn volgend), als de ondergrond waarop de hond moet speuren. Wat dit laatste betreft: door op steeds hardere ondergrond over te gaan, neemt ook hierdoor het speuren gericht op bodembeschadigingen af en neemt het speuren gericht op individuele menselijke geur toe. Over het voordeel hiervan heb ik het al gehad.

Het speuren met het oversteken van sloten, weggetjes en het passeren van afrastering etc, zorgt ervoor dat het speuren voor baas en hond leuk blijft. Slordig speuren hierbij tolereren echter nooit. Een goede oefening om de hond goed te kunnen controleren of hij nog elke voetstap opneemt is door in het spoor een "overstap"-patroon te leggen. Dat wil zeggen, bij het uitleggen van het spoor kruist men op een bepaald moment de voet voor de andere voet waarna men deze andere voet normaal voor de gekruiste voet zet. Is men op deze wijze een meter of twee afgeweken van de oorspronkelijke richting en ligging van het spoor, dan gaat men op dezelfde wijze weer terug naar de oorspronkelijke richting en ligging. Men heeft dus een soort golfbeweging in het spoor gekregen.

Het is goed om te weten dat een hond van de natuurlijke neiging heeft om op de randen van het spoor of net naast het spoor te gaan speuren. Dit doet hij om verzadiging van zijn neus te voorkomen. De hond zal daarom ook regelmatig een "frisse neus halen", door zijn kop even omhoog te doen of even naast het spoor te gaan. Ook bij sterke zijwind op het spoor, zal de hond door verwaaiing van het spoor naast het spoor kunnen gaan speuren. Dit zijn echter zaken waarin we de hond bij de opbouw van het speuren niet te veel vrijheid moeten geven. We moeten er van uitgaan dat de hond op het spoor moet speuren en goed "diep" met zijn neus moet zitten. Deze vrijheid geven we de hond niet, voor "de punten" op het examen/de wedstrijd die we graag zouden halen en dus voor "het oog van de keurmeester". Echter wanneer wij bij een hond met een sterke drang van natuurlijk speuren tegen deze "drang" ingaan, kunnen hierdoor andere problemen ontstaan.

Bij warm weer speurt de hond met een hogere neus. Het is dan aan de grond veel warmer, waardoor de geur meer opstijgt.

NB aan de grond is de temperatuur aanzienlijk hoger dan bijvoorbeeld één meter boven de grond.

Een hond die met zijn neus diep aan de grond een spoor volgt, is nog niet altijd een betrouwbare speurhond zoals wij dit verlangen. Of hij ook dit spoor blijft volgen indien andere sporen zijn spoor kruisen, is nog maar de vraag. Een minder ervaren hond zal gemakkelijk overgaan op het andere spoor en dit verleidingsspoor blijven volgen. De honden zijn weliswaar *spoorvast*, maar nog niet *spoorzuiver*. Honden die geen moeite hebben met verleidingssporen met een zeer gering tijdsverschil worden spoorzuiver genoemd.

De hond onderscheidt heel goed het verschil in leeftijd van sporen. Een verschil van vijf minuten zou hij al waar kunnen nemen (in sommige literatuur wordt zelfs over een nog kortere tijd gesproken). Dus een verleidingsspoor dat het spoor doorkruist waarop de hond is aangezet met een tijdsverschil van 10 minuten, mag geen probleem opleveren voor een goed opgebouwde hond. N.B. dit verleidingsspoor kan ook van een konijn of haas e.d zijn!

Ligt er minder geur op het spoor, dan speurt de hond intensiever.

Ligt er veel geur op het spoor, dan heeft de hond de neiging slordiger te gaan speuren.

De hond is gewend om zien en ruiken in vele gevallen te combineren. Hij bezit stellig een andere

waarnemingsdrempel voor die zintuigen bij hun natuurlijke samenwerking, dan bij afzonderlijke prikkeling. Het is daarom ook zeer onlogisch te veronderstellen dat speurende honden alleen hun neus gebruiken en niet met hun ogen zoeken naar bodembeschadigingen of veranderingen in het terrein. M.a.w. een hond "speurt" ook met zijn ogen! Hij ziet dus voetstappen in het zand of het langere gras. Het "speuren" met de ogen moet men proberen te voorkomen door zorgvuldig het speurterrein te selecteren.

Zodra onze jonge hond een behoorlijk spoor met wat hoeken kan uitwerken dan mag men langzaam beginnen met het een tijd wachten voor het gaan uitwerken van een uitgelopen spoor met de hond. De hond hoeft dan ook niet meer op het speurveld aanwezig te zijn op het moment dat het spoor wordt uitgelegd. Uiteraard moet men deze tijd tussen uitleggen en uitwerken van het spoor langzaam op laten lopen gedurende opeenvolgende trainingen. Hierbij moet men steeds rekening houden met de invloeden van het type ondergrond van het spoor en het weer voor wat betreft waarneembaarheid van een geurspoor. Meer over de waarneembaarheid van een geurspoor zijn te vinden achter in dit hoofdstuk speuren bij de tabellen van Toman.

Ook de afstand tussen hond en geleider kan men steeds wat groter gaan maken. Echter hoe groter deze afstand is, hoe minder zicht men heeft op het nemen van hoeken en het verwijzen van de voorwerpen. Ik ben dan ook geen voorstander om bij trainingen altijd op 10 meter achter de hond te lopen bij het speuren. Grotendeels van de trainingen loop ik niet meer dan circa 4 meter achter een ervaren hond. Dit geeft me mogelijkheid om "scherp" te kunnen reageren op het doen en laten van de hond.

9.8.13 De voorwerpen

In deze uiteenzetting ga ik er van uit dat men de hond de voorwerpen laat verwijzen door middel van afgaan bij het voorwerp. Zelf acht ik het niet noodzakelijk of zelfs niet zinvol om hiermee vroeg in de opbouw te beginnen. Pas als de hond een behoorlijk spoor met een aantal hoeken zelfstandig kan uitwerken vind ik het tijd geworden dat men start met de hond voorwerpen leren verwijzen. Echter wanneer men ook begint met het leren verwijzen, het kan niet anders zijn dat de hond op het appèltrainingsveld geleerd heeft wat AF is of, indien men verwijst door middel van apporteren, de hond geleerd is wat APPORT is. Het kan niet zo zijn dat men de hond leert verwijzen en AF of APPORT tegelijkertijd.

De eerste voorwerpen dienen behoorlijk van formaat te zijn. Een in elkaar gevouwen sok of een portemonnee zijn ideaal om mee te beginnen. Komt de hond bij het voorwerp aan dan wordt in alle rust de hond duidelijk gemaakt dat hij hierbij AF moet. Uiteraard loopt men op dat moment vlak achter de hond en niet op enkele meters. Het zal altijd belangrijk blijven om op het moment dat de hond voorwerpen gedurende speurtrainingen correct verwijst, enthousiast te reageren. Honden die graag en in hoge drift speuren zullen het verwijzen van voorwerpen een noodzakelijk kwaad vinden. Een passieve houding van een geleider na het verwijzen zal zeker de hond geen motivatie geven om correct te verwijzen.

Zeer belangrijk is dat men altijd exact weet waar de voorwerpen liggen. Het consequent corrigeren van een dreigende "overloping" van een voorwerp is één van de pijlers voor een uiteindelijk goed opgebouwde hond die "save" is voor wat betreft het verwijzen.

Is de hond door middel van trainingen behoorlijk "save" geworden voor wat betreft het verwijzen dan is de volgende stap noodzakelijk. Men gaat het formaat van de voorwerpen verkleinen.

Daarnaast gaat men het type voorwerp steeds variëren. Lapjes, katoen, linnen, een pen, een slangetje, stukje leer, onbewerkt stukje hout, bewerkt stukje hout etc, etc. Wat men zeker niet moet nalaten de voorwerpen van elkaar gescheiden te houden. Immers, bepaalde materialen hebben een zeer dominante geur en zou deze over kunnen dragen aan andere typen voorwerpen. Zo heeft bijvoorbeeld leer een sterke typische geur. Zou men leer en bijvoorbeeld hout in één zak bij elkaar bewaren, dan zou ook het hout een "leer luchtje" krijgen. Het is echter de bedoeling dat de persoonlijke geur van de spoorlegger, in eerste instantie is dat die van de geleider zelf, gekoppeld wordt aan de typische geur van een bepaald voorwerp en dit door de hond tijdens de trainingen correct verwezen wordt. Zo zal men op een evenement niet verast worden dat de hond niet correct verwijst omdat het voorwerp voor de hond "onbekend ruikt". Daarom, ten alle tijden moeten de verschillende materialen uit elkaar gehouden worden en regelmatig verversen van de sokken, houtjes etc, etc, is ook zinvol.

Het uitwerken van een "vreemd spoor" met voorwerpen van deze "vreemde" is de volgende fase in de opbouw van het speuren met "save" verwijzen. Over "vreemd spoor" lopen verder in dit hoofdstuk meer.

Als men de hond op hiervoor beschreven wijze heeft opgebouwd v.w.b. het verwijzen, dan zal men een hond hebben die voorwerpen verwijst waaraan de persoonlijke geur verbonden is van de spoorlegger. Immers dit is wat men de hond heeft aangeleerd. Het verwijzen van toevallig op het spoor liggende voorwerpen zoals zwerfpapier, plastic etc, zal achterwege blijven.

Een bijkomend voordeel als de hond heeft leren verwijzen van voorwerpen is dat men locaties heeft verkregen op het spoor waar men de hond tot rust kan brengen. Een locatie dus om de hond even rustig aan te halen en de drift even te laten wegzakken. Het in drift komen, het weer tot rust komen en het terug in drift komen is iets waar de hond mee moet leren omgaan. In deze fase kan men ook gedurende de speurtrainingen voor het aanzetten bij het speurpaaltje, de hond een meter of 3 vóór het speurpaaltje even AF leggen. Dit kan rust geven en concentratie voor het gaan speuren bij zowel de hond als de geleider.

9.8.14 Vreemd spoor

"Vreemd spoorlopen" kan goed zijn om als geleider vertrouwen in je eigen hond te krijgen. M.a.w. als geleider moet je wennen aan het feit dat je het spoor niet of niet exact weet te leggen. Het is dus een psychologische voorbereiding van de geleider zodat deze zijn hond niet onnodig in onzekerheid brengt zodat ze samen als een koppel klaar staan voor het grote werk.

Echter als een "vreemd spoor" door iemand, voor iemand is uitgelegd, dan moet deze spoorlegger exact weten waar het spoor ligt met zijn hoeken gedurende de periode dat de geleider met zijn hond het spoor uitloopt. De spoorlegger kan dan op het juiste moment gedurende de training ingrijpen als dat nodig mocht zijn. Men behoort dan ook met de keuze van de spoorlegger zeer kritisch te zijn.

Speuren op een vreemd spoor moet men dan ook naar mijn mening niet vaker doen dan noodzakelijk is. De hond zelf zal geen moeite hebben met de andere individuele geur op het spoor. Van nature nemen zij deze lucht bij de aanzet op en blijven deze opgenomen lucht dan volgen. Er bestaat echter wel het gevaar van het "systeem speuren". Iedere spoorlegger heeft namelijk zijn eigenaardigheden, manier van lopen, pas lengte, wijze van hoeken nemen, vorm van

het spoor, indeling van het spoor op het speurterrein etc. Wanneer nu de hond slechts één systeem van spoor leggen kent is het zeer wel mogelijk dat hij bij andere "systemen" in moeilijkheden komt. Zelf kan men daar veranderingen in brengen door de ene keer korte of middellange passen te nemen en de andere keer grote passen etc. Betreffende het "vreemd spoor" moet men dan ook zoveel mogelijk wisselen van "vakbekwame" spoorleggers.

Ook "vreemde" voorwerpen moeten worden aangeleerd. Het gaat dan niet zo zeer om de vreemde geur, maar om de combinatie: vreemde persoonlijke geur + vreemd voorwerp. Het hoe en waarom heb ik al beschreven bij het hoofdstuk 9.8.13, "De voorwerpen".

Een andere theorie die betrekking heeft op het "vreemd lopen" is het "angstgeur"-complex. Deze theorie gaat er van uit dat bepaalde negatieve ervaringen door de hond gekoppeld zijn aan een bepaalde persoonlijke geur op het spoor. Dit zal dan meestal wel de persoonlijke geur van de geleider zelf zijn. Om dit complex te doorbreken zou het dus goed zijn een andere persoonlijke geur op het spoor te hebben dan de persoonlijke geur waar de hond een "angstgeur"-complex bij heeft. Ik hou het ontstaan van het "angstgeur"-complex wel voor mogelijk, maar de oplossing zal ik enkel en alleen zoeken bij het gedrag van de geleider of wie dan ook verantwoordelijk is voor het "angstgeur"-complex.

9.8.15 Hard trekkende honden - de "speurtuig/halsketting" methode

Voor veel geleiders (vooral voor onervaren geleiders) is een hard aan de speurlijn trekkende en drukke hond vaak een groot probleem. Bovendien is een op deze manier speurende hond in de regel erg slordig en wordt het hard trekken van de hond door keurmeesters meestal als ongewenst aangerekend. De hiervoor beschreven opbouw van de hond met het "onbevangen corrigeren" voorkomt dus dit probleem. Echter ik beklemtoonde bij de uitleg van de methode van "onbevangen corrigeren" dat naar mijn mening voor onervaren geleiders met zeer jonge honden het toepassen van deze methode te riskant is. Zelfs met een ervaren instructeur erbij. Beter is het voor deze onervaren geleiders om op een latere leeftijd van de hond te beginnen met deze methode. Als deze personen toch met een hond van een zeer jonge leeftijd willen beginnen met speuren doen ze er verstandiger aan de hond vrij te laten in zijn keuze of hij rustig speurt of hard trekt gedurende het speuren. Mocht de hond echter zo druk worden omdat deze er zoveel plezier (=drift) in krijgt en echt niet meer in de hand te houden is, dan kan men het beste de hond voor wat betreft het speuren "stil leggen". D.w.z. de hond zijn speurdrift is aangewakkerd, het is voor een deel duidelijk gemaakt hoe wij van hem verlangen dat hij met deze met speurdrift omgaat en laten voorlopig het speuren achterwege. De oplossing van dit probleem dat dan ontstaan is kan men op onderstaande wijze oplossen op een leeftijd dat de hond goed kan omgaan met correcties. De methode noem ik maar de "speurtuig/halsketting" methode. Echter de beschreven methoden is naar mijn mening niets om voor onervaren geleiders in hun eentje in praktijk te gaan brengen. Het is namelijk zaak er van overtuigd te zijn dat het daadwerkelijk nodig is en de hond het aan kan. Begeleiding met een ervaren iemand bij toepassing van deze methoden is een **MUST!**

Is men niet overtuigd dat de hond goed om kan gaan met stevige correcties voor het te hard trekken tijdens het speuren, dan kan het een goede keuze zijn de hond te laten blijven speuren zoals deze speurt. Men kan dan eventueel nog een overweging maken tussen de keuze van het speuren met een speurtuig of het speuren met een speurlijn aan een halsketting (niet op rijgen!) en deze lijn over de borst tussen voor- en achterpoten laten doorlopen of alleen onder één voorpoot

laten doorlopen. Zelf heb ik goede ervaringen met het speuren aan een halsketting. In de literatuur heb ik over deze materie nog het volgende gevonden.

-Het nadeel van een speurtuig is dat indien de hond krachtig trekt deze slechts moeilijk te houden is en wordt er geen onmiddellijke druk op hem uitgeoefend om zijn neus aan de grond te houden. Met de "halsketting" methode trekt de hond zelf zijn kop in de gewenste lage kophouding (Bechtold "africhting", blz 27).

Echter Toman zegt hierover...de hond zo laten speuren mat hem alleen maar onnodig af, omdat de hond niet constant zijn neus boven de grond hoeft te houden om goed te kunnen speuren. M.a.w. men dwingt de hond iets onnatuurlijks af, alleen maar voor "het oog van de keurmeester" (Toman, "politiehond", blz 189).

Naast deze wijsheid uit de literatuur wil ik er nog op wijzen dat een geleider ook moet leren zijn hond goed aan te zetten. Dat wil zeggen, hond aanzetten met een commando "ZOEK" en stil blijven staan totdat de speurlijn op 10 meter is. Hierbij behoort de speurlijn dan vloeiend door de handen heen te glijden en wel zodanig dat de hond in een aanvaardbaar tempo vertrekt. Dit door de handen heen laten glijden van de speurlijn zal bij honden die hard trekken bij het speuren een probleem op kunnen leveren. De lijn goed nat maken voor men gaat speuren is bij deze nog een goede tip. Gestuntel van de geleider bij de aanzet met de speurlijn kan de hond beïnvloeden in zijn speurprestaties.

Voor diegene die er voor kiezen de "speurtuig/ketting" methode toe te gaan passen volgt nu de nodige informatie over deze methode.

Men heeft dus een zeer drukke hond met veel speurdriфт gedurende het speuren en men weet dat de hond goed belastbaar is met correcties. Dan moet men zich gelukkig prijzen met het bezit van de betreffende hond.

Dergelijke honden hebben namelijk veel

"over" en hiervan kunnen prima speurders gemaakt worden. Om deze honden netjes en rustig te leren speuren zal in de regel niet aan een paar flinke correcties te ontkomen zijn. Mijn ervaring dat de meeste honden op de leeftijd van 3 tot circa 8 maanden dergelijke druk nog niet kunnen verdragen, hoewel er natuurlijk altijd uitzonderingen zullen zijn. Het is dus voor de meeste honden beter dan deze zijn eerste flinke correcties ervaart bij het appèl, dus zeg met ongeveer 8 à 9 maanden. Als o.a. het volgen hem dan een beetje is aangeleerd en de beginselen van de overige elementaire gehoorzaamheid, dan kan men het speuren weer gaan oppakken.

Nu moet de hond dus ook op het speurveld tot de orde geroepen te worden. De methoden berust op het principe speuren op het speurtuig, correcties met een tweede lijn aan een hals(prik)ketting.

De hond krijgt dus een hals(prik)ketting om waaraan een lijn wordt bevestigd die dan achter één van zijn voorpoten door moet lopen. Daarbij draagt de hond een normaal speurtuig waaraan de tweede lijn wordt bevestigd die gewoon over de rug van de hond loopt. Het is de kunst deze lijnen niet met elkaar verward te laten raken en het verschil van functie goed uit elkaar te houden.

De lijn aan de hals(prik)ketting hangt altijd door en wordt alleen kort aangetrokken voor een correctie uit te voeren. Je kunt het gebruik vergelijken met het gebruik van een slipketting bij het aanleren van het volgen. Als de hond te hard trekt aan het tuigspeurlijn behoort er dus met de hals(prik)kettinglijn gecorrigeerd te worden. Dit moet kort en krachtig gebeuren, als je dit te "soft" uitvoert heeft het geheel te weinig effect. Zaak is na een correctie de hond aan te sporen verder te speuren, zij het dus in een rustig tempo. Stapvoets is de ideale snelheid. Op de lijn aan het tuig behoort tijdens het speuren altijd iets of wat spanning te staan, maar het moet niet zo zijn dat de hond zich aan deze lijn vooruit trekt.

Bij het toepassen van deze methode moet men er rekening mee houden dat het speuren even iets "minder" zal worden en dat er stress op zal gaan treden. Deze stress hoeft niet alleen door het "prikken" te komen, maar kan alleen al ontstaan omdat de hond wordt geremd in het uiten van zijn driften.

Het is belangrijk goed met de stress om te springen. Daarom is ervaring in de buurt hoogst noodzakelijk. Echter indien het goed werkt zal men zien dat men een rustige, netjes speurende hond er aan over houdt.

Men dient er echter rekening mee te houden dat bij het examen men de hond *of* met een speurtuig, *of* met een lijn aan een halsketting moet voorbrengen. Er zullen honden zijn die bij het gaan speuren met een speurtuig gelijk weer terug blijven vallen in hun oude kwaal van trekken etc. Deze honden zijn in de regel wel goed in de hand te houden als men ze voorbrengt met een lijn aan de halsketting. Met deze honden moet men uiteindelijk ook gaan trainen met alleen een lijn aan de hals(prik)ketting (achter één poot door dus) en het speurtuig dus achterwege laten.

Bij de opbouw heeft men dan toch echter wel profijt gehad van deze "speurtuig/halsketting"methode omdat de hond maximaal te corrigeren was.

9.8.16 Honden met weinig speurdrift/problemen hebben met liggend verwijzen

Ik ben in mijn gehele uiteenzetting er van uit gegaan dat we werken met een zeer temperamentvolle en behoorlijk belastbare hond bij het speuren. Echter hebben we in de hondensport ook te maken met honden die dit niet in zich hebben. Vaak bij het verwijzen van de voorwerpen komen bij dit type honden een ongewenst beeld te voorschijn. Toch geeft het volgende verhaal aardige resultaten en tevens een leuk beeld van een speurende hond.

Honden die weinig speurdrift blijken te hebben maar wel veel buitdrift ten opzichte van een balletje en dergelijke is de volgende handeling bruikbaar om de speurdrift te stimuleren. Maak de hond enkel meters voor de aanzet gek op het balletje. Laat hem springen naar het balletje etc, maar geeft hem het balletje niet. Als de hond goed in drift is gebracht m.b.v. de bal, zet deze dan gelijk aan het speuren bij de aanzet. Dit moet dus dan zeer snel en soepel bewerkstelligd worden. Laat hem een klein stukje speuren tot een (andere) bal die op het spoor ligt en laat hem met de gevonden bal spelen. Het stuk dat de hond moet speuren kan men steeds groter gaan maken. Men maakt op deze wijze gebruik van het systeem:

DRIFT - DWANG – DRIFTBEVREDIGING

Over dit systeem is meer te lezen bij de hoofdstukken appèl en manwerk en is dus ook bruikbaar bij het speuren.

Ook voor honden die moeilijk AF te krijgen zijn bij een voorwerp is deze manier van werken goed toepasbaar. We leren dan dus de hond dat snel af gaan bij een voorwerp (=dwang) snel het bezit van de bal brengt (=driftbevrediging).

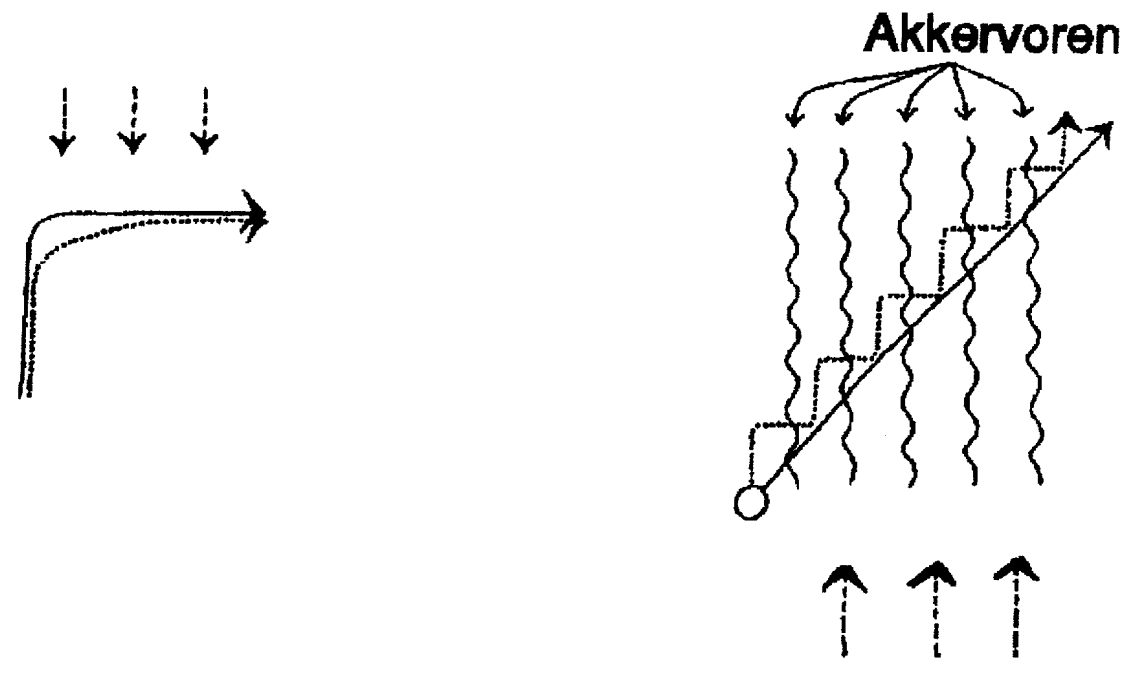
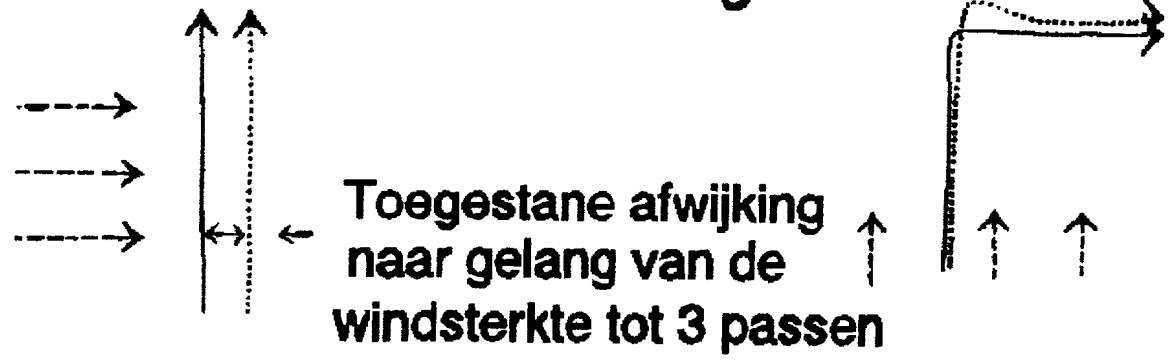
In een ander hoofdstuk van dit werkstuk heb ik het onderwerp effect van belonen al belicht. Bij honden met minder drift bij het speuren is het zeer waardevol het principe van een variabel interval van de positieve bekrachtiger toe te passen. Het is in te vullen bij de hierboven beschreven methodiek met het balletje. Het toedienen van een positieve bekrachtiging (=hier de bal) moet dan in een bepaald tijdsinterval plaatsvinden. Laten we aannemen dat we een optimale speuroefening wensen die gemiddeld 90 seconden duurt, de tijd dat het duurt dat er een voorwerp op het spoor ligt. Om in dit geval de drift optimaal proberen te krijgen dienen we als volgt te werk te gaan. In de eerste trainingssessie reeks handelen we zodanig dat de gemiddelde tijd dat het duurt voordat een positieve bekrachtiger wordt gegeven 30 seconde is. Een dergelijke reeks kan er als volgt uit zien. 10, 20, 70, 30, 20, 50, 60, 10, 30, 10, 20 seconde. De volgende trainingssessie reeks gaat over tot een gemiddelde tijd van 60 seconde. Bijvoorbeeld een reeks van 40, 80, 30, 90, 60, 20, 100, 60 seconde. Vervolgens volgt er de doelstelling dat men gemiddelde reeksen afhandelt van 90 seconde. Bijvoorbeeld 50, 140, 80, 100, 10, 170, 110, 70, 90 seconde. Het verdere conditioneren van het speurwerk kan men bewerkstelligen volgens dit principe van een variabel interval van de positieve bekrachtiger.

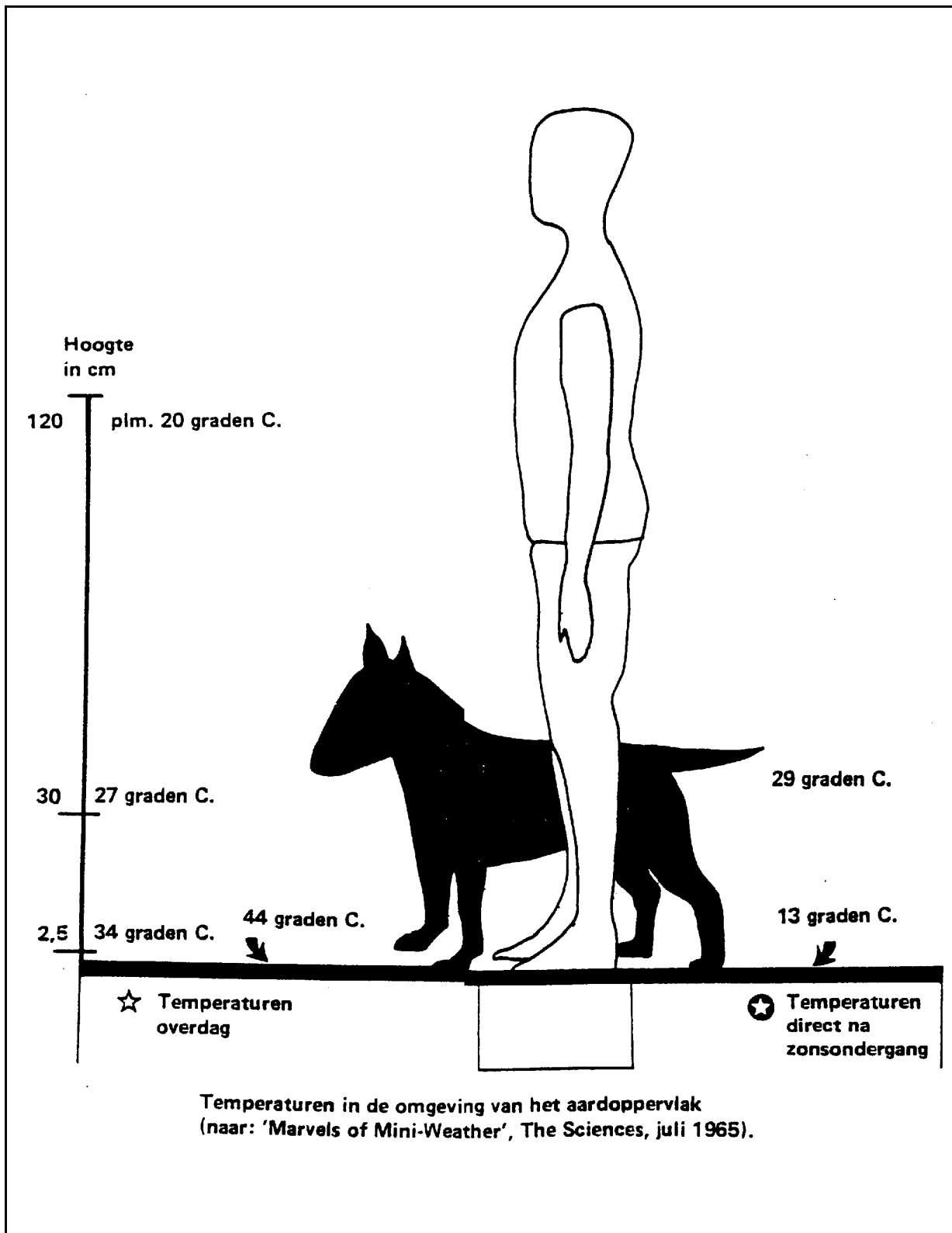

9.8.17 De invloed van de wind bij het speuren

Overgenomen uit Bechtold, "africhting", blz 31

Spoorverloop en -richting
Windrichting
De juiste weg van de hond, rekening houdend met de windrichting

9.8.18 Waarneembaarheid van het geurspoor door de hond volgens Toman

Overgenomen uit Toman, "politiehond", blz 195 e.v.

	Weers- gesteld- heid	Wind	Temperatuur		Waarneem- baarheids- duur*
			warm (GrC.)	koud	
Gras	zonnig	zwak	tot +20		18-24uur
	regen	sterk	tot +10		2 - 4uur
	sneeuw	stil		-1 tot -4	6 - 8uur
	sneeuw	sterk		tot -8	max.1uur
Akker grond	zonnig	zwak	tot +20		16-19uur
	bewolkt	sterk	tot +20		5 - 7uur
	zonnig	stil	boven +20		8 -15uur
	regen	zwak	ca. +25		2 - 3uur
	zonnig	zwak		tot -4	10-12uur
	sneeuw	zwak		tot -8	1 - 2uur
Houten vloer	zonnig	zwak	tot +20		2 -5uur
	regen	sterk	tot +20		minimaal
Zand- weg	zonnig	zwak	tot +20		5 -8uur
	regen	sterk	tot +20		max.2uur
	bewolkt	zwak		tot -8	7 -12uur

*Deze kan sterk afwijken en is afhankelijk van onvoorstelbaar veel beïnvloedingsfactoren, die voor de mens grotendeels nog onbekend zijn, maar wel waarneembaar door de hond.

Zeer warme ondergrond (bij 2 GrC en meer) doet de spoormoleculen verzwakken en door het opstijgen van de warmte (verdamping) worden ze meegenomen en verspreid. Naarmate de grond voor het opkomen van de warmte vochtiger was, zal het verdampingsproces krachtiger worden en daardoor wordt ook de duur van de spoorwaarneembaarheid voor de hond bekort.

Koude ondergrond (tot ca.-8 GrC) mits niet aan de wind blootgesteld behoudt de spoormoleculen vrij lang. Bij het uitwerken zal de moeilijkheid zich voordoen, dat de hond al na korte tijd meer en meer ongevoelig gaat worden het spoor waar te nemen. De kou zal zijn neusorgaan als het ware doen verkoelen en hierdoor minder gevoelig maken.

Vorst (sterker dan -8 GrC) maakt het de hond vrijwel onmogelijk spoormoleculen waar te nemen. Opletten nu, verwar echter niet het gelegde spoor met een onder een sneeuwlawine bedolven slachtoffer, dat de hond na 15-25 uur nog vrij gemakkelijk kan waarnemen, zelfs bij grote kou tot ca. -15 GrC, maar daarna steeds minder, daar bij een te zware vorst de spoormoleculen bevroren, geconserveerd worden en niet meer bewegen.

Voor lawinehonden produceert het bedolven lichaam langere tijd een constante bron van spoormoleculen. Naarmate het lichaam nog enige warmte produceert, drie door de sneeuw kan dringen, levert het enige voor de hond waarneembare spoormoleculen op. Is de bedolven persoon echter overleden en het lichaam afgekoeld, dus net zo koud als de omgeving (sneeuw, ijs), dan komen er ook geen spoormoleculen meer vrij, ze zijn dan te sterk afgekoeld (geconserveerd) en de zoekende lawinehond kan niets meer vinden. In het voorjaar, als de dooi intreedt, ontdooit ook het stoffelijke overschot en met het intreden van het ontbindingsproces komen er weer spoormoleculen vrij, die de hond kan waarnemen. Zijn reactie hierop zal echter heel anders zijn dan normaal en de geleider zal dan weten, dat zijn lawinehond een dode heeft waargenomen.

In het water is het voor de hond heel goed mogelijk om een spoor waar te nemen, resp. te volgen, mits het stilstaand water is en het spoor nog vers. Stromend water neemt de spoormoleculen mee. Diep water bewaart de spoormoleculen wat langer, het waarnemen hiervan is voor de hond helaas praktisch onmogelijk. Door experimenten is echter aangetoond, dat een in diep water gedeponerd voorwerp vrij lang en duidelijk waarneembaar de spoormoleculen behoudt. Er zijn honden, die na ruim een uur een metalen voorwerp nog uit 1 2 m diep water halen. Een willekeurige steen, in het water gegooid met een minimum aan individuele spoorlucht, weet een "duiker"-hond uit 1 a 2 meter diep water direct naar boven te brengen. Al liggen erop de bodem meer stenen, de hond brengt de juiste toch naar boven.

Op asfaltwegdek kan de hond bij niet al te warme weersomstandigheden het spoor goed vervolgen tot circa 3-4 uur. Regen bevordert en warmte vernietigt alles tamelijk snel, daar het verwarmde asfalt zelf vernietigende en overheersende moleculen produceert.

Op betonwegen en stenen is het voor de hond mogelijk het spoor te volgen, mits het niet al te heet of regenachtig weer met veel stromend water is. Zachte regen kan de levensduur van de spoormoleculen bevorderen, afhankelijk van het materiaal van de schoenen, waarmee het spoor gelegd is.

Zand met een normale temperatuur, houdt het spoor vrij lang vast, eveneens afhankelijk van het schoenmateriaal waarmee het spoor gelegd is. Niet al te sterke regen bevordert en grote warmte verkort de duur van het spoor. Los zand niet verwisselen met een zandweg.

In bebost terrein kan het spoor zich vrij lang goed houden, namelijk ca. 24 uur. Het probleem zal zijn, of de hond getraind is om in bebost terrein te speuren. Voor een beginneling bestaat de moeilijkheid van scherp ruikende stoffen, zoals hars en compostgrond, afgezien nog van de vele dierlijke sporen, die voor een niet doorgetrainde hond de voorkeur genieten boven ieder menselijk spoor. Een voordeel bestaat hieruit, dat in een bebost terrein de spoormoleculen niet alleen op de grond, maar ook op de takken en op hoog gras achterblijven, aangebracht door aanraking met handen, kleding en zelfs door de ademhaling van de spoorlegger. De hond zoekt dan ook afwisselend met de neus in de lucht en op de grond.

Schoenen: Afgedragen leren schoenen en oude tennisschoenen laten een maximum aan individuele spoorlucht achter. Rubberlaarzen echter laten een minimum aan individueel spoor achter, het is vermengd met rubbergeur, hoe ouder hoe meer en dat is vaak de oorzaak, dat de hond liever het grondbeschadigingsspoor gaat volgen, dan het met rubberlaarzen gelegde spoor. Dus vooral tijdens het aanleren liever geen rubberlaarzen gebruiken.

Met blote voeten het spoorleggen is inderdaad het meest ideale, maar in de praktijk niet te

realiseren. Dit is ook niet nodig, maar mocht zich in de praktijk zoiets toch voordoen, dan zal de hond dit blote voeten spoor altijd graag en met meer gemak vervolgen dan ieder ander spoor.

Aldus J.R. Toman